

Puruveden länsipuolisten maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus Kerimäellä ja Punkaharjulla

Saara Ryhänen

Puruveden länsipuolisten maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus Kerimäellä ja Punkaharjulla

Saara Ryhänen

ETELÄ-SAVON
YMPÄRISTÖKESKUS

Etelä-Savon ympäristökeskuksen raportteja I | 2008
Etelä-Savon ympäristökeskus
Alueiden käytön ja hoidon osasto

Taitto: Piia Viikari
Julkaisun kuvat: Saara Ryhänen
Kansi: Haavisto, Kerimäki
Karttojen julkaisulupa Maanmittauslaitos lupa n:ro 7/MYY/07

Julkaisu on saatavana internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

Mikkeli 2008

ISBN 978-952-11-2989-6 (PDF)
ISSN 1796-184X (verkkoj.)

ALKUSANAT

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelu eli LUMO-yleissuunnittelu käynnistettiin vuonna 2003. Maa- ja metsätalousministeriö myönsi alueellisille ympäristökeskuksille määrärahan toimialueillaan tapahtuvaan LUMO-yleissuunnitteluun. Käytäntö on jatkunut vuosittain. Etelä-Savon ympäristökeskuksessa on valmistunut yhteensä viisi LUMO-yleissuunnitelmaa. Vuonna 2007 LUMO-yleissuunnittelua tehtiin Puruveden länsipuolisella alueella Kerimäellä ja Punkaharjulla.

LUMO-yleissuunnittelu pyrkii edistämään maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden säilymistä sekä parantamaan luonnon ja vesistöjen tilaa. LUMO-yleissuunnittelussa etsitään tiloilta erityistukikelpoisia kohteita, joilla on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Maanviljelijöitä halutaan kannustaa tekemään työtä maaseutuympäristön säilymisen puolesta ja hakemaan tälle työlle korvausta erityistukien muodossa. Myös viljelijöiden, viranomaisten ja neuvojien yhteistyötä halutaan tehostaa.

Puruveden LUMO-yleissuunnitelma on tarkoitettu viljelijöiden, viranomaisten ja neuvojien käyttöön erityistukihakemuksia ja esimerkiksi maatilán luonnon monimuotoisuuskartoitusta varten, sekä kaikille asiasta kiinnostuneille.

Työtä on ollut ohjaamassa ohjausryhmä, johon kutsuttiin alueellisten tuottajajaneuvontaorganisaatioiden edustajat, kuntien ja valtion maaseutuviranomaiset, paikallisen maatalousväestön edustaja sekä suunnittelutyön käytännössä hoitavan valtion alueellisen ympäristökeskuksen edustajat.

Vuonna 2007 LUMO-ohjausryhmän muodostivat toiminnanjohtaja Vesa Kallio MTK Etelä-Savosta, maisemasuunnittelija Leena Lahdenvesi-Korhonen ProAgria Etelä-Savo, Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksesta, metsätalousinsinööri Kaija Siikavirta Etelä-Savon TE-keskuksesta, Kerimäen maataloussihteeri Merja Immonen, Punkaharjun maaseutupäällikkö Juhani Seppänen, maanviljelijä Heli Laamanen Punkaharjulta sekä biologit Sirpa Peltonen ja Hanna Seitapuro Etelä-Savon ympäristökeskuksesta. LUMO-yleissuunnitelman on laatinut biologi Saara Ryhänen Etelä-Savon ympäristökeskuksesta.

Kiitokset yhteistyöstä ohjausryhmälle, Kulenoisten maa- ja kotitalousseuralle sekä julkaisun tekoa avustaneelle piirtäjä Vesa Väisäselle Etelä-Savon ympäristökeskuksesta. Ennen kaikkea kiitos Puruveden alueen maanviljelijöille, jotka lähtivät mukaan suunnitteluun.

Vanhan mäkituvan pihaniityllä kasvaa harvinaistunut kesämaitiainen. Herttuansaari, Kerimäki.

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	9
2 Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelu eli LUMO-yleissuunnittelu.....	10
2.1 Määritelmä ja tavoitteet.....	10
2.2 Menetelmät	10
2.3 Tiedotus	12
3 Maatalouden ympäristötuen erityistuet.....	13
3.1. Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen	14
3.2. Perinnebiotooppien hoito.....	15
3.3 Monivaikutteisen kosteikon hoito	16
3.4 Suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito	17
3.5 Pohjavesialueiden peltoviljely	18
4 Muita rahoitus- ja hoitotapoja.....	19
4.1 Ei-tuotannollisten investointien tuki	19
4.2 Laidunpankki	20
4.3 Rakennusperinnön hoitoavustus	20
5 Suunnittelualue.....	22
5.1 Suunnittelualueen yleiskuvaus	22
5.2 Suunnittelualueen historiaa	24
6 Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma...26	26
6.1 Yleistä	26
6.2 Kohdekuvaukset	27
1. Risteyksalueen pelto, Kerimäki	27
2. Kuuselan kiviaita, Kerimäki	27
3. Lautalahden kosteikko ja suojavyöhykkeet, Kerimäki.....	29
4. Haaviston pellonreunat, Kerimäki	29
5. Honkalan koivumetsälaidun, Kerimäki	29
6. Honkalan pellonreunus, Kerimäki	30
7. Hiukkoin haka, Kerimäki (*)	32
8. Varpaniemen haka, Kerimäki (*)	32
9. Hiukanmäen suojavyöhykkeet, Kerimäki	34
10. Korkeamäen suojavyöhyke, Kerimäki	34
11. Korkeamäen pellonreuna, Kerimäki	34
12. Korkeamäen kuusiaita, Kerimäki	34
13. Korkeamäen pellon kivikkoreunus, Kerimäki	36
14. Jussinjoen kosteikko, Kerimäki.....	36
15. Koivurannan rantavyöhyke, Kerimäki	36
16. Puolakan pellonreuna, Kerimäki	36
17. Puolakan rantametsä, Kerimäki	37
18. Puolakan ja Eerikkälän raja, Kerimäki	37
19. Tommilan pellonreuna, Kerimäki	39
20. Litmalanmäen pellonreuna, Kerimäki	39
21. Litmalanmäen pensassaareke, Kerimäki	39
22. Haapaniemen pellonreunat, Kerimäki.....	41
23. Kuuttilan lato ympäristöineen, Kerimäki (*)	41
24. Kuuttilan Saraninmäki, Kerimäki (*)	41

25. Kuuttilan kuusikuja, Kerimäki	42
26. Kosolan puustosaareke, Kerimäki	42
27. Kosolan haka, Kerimäki (*)	42
28. Kosolan pellonreuna, Kerimäki	44
29. Kulennoisten pohjavesialueen pellot Haapaniemessä, Kerimäki	44
30. Ketorinne Haapaniemessä, Kerimäki	44
31. Haapasaareke Haapaniemessä, Kerimäki	44
32. Peräahon rantaniitty ja kosteikko, Punkaharju (*)	45
33. Peräahon mäntymetsälaidun, Punkaharju	45
34. Peräahon kuusi- ja harmaaleppämetsälaidun, Punkaharju	45
35. Parantaan rantaniitty ja -haka, Punkaharju	47
36. Parantaan kiviaita, Punkaharju	47
37. Kuikanniemen metsälaidun, Punkaharju	47
38. Kuikanniemen pellonreuna, Punkaharju	48
39. Kuikanniemen laskeutusaltaat/kosteikot, Punkaharju	48
40. Halolan pellonreuna, Punkaharju	50
41. Heikkilän pellonreuna, Punkaharju	50
42. Heikkilän kuusikuja, Punkaharju	50
43. Heikkilän laskeutusallas ja kosteikko, Punkaharju	50
44. Kulennoisjärven rantapeltto, Punkaharju	51
45. Haukiharjun pellonreunat, Punkaharju	52
46. Kulennoisten risteysalueen metsikkö, Punkaharju (*)	52
47. Kulennoisten risteysalueen pellonreuna, Punkaharju	52
48. Iskolan pellonreuna, Punkaharju	54
49. Purhonmäen metsälaidun, Punkaharju	54
50. Purhonmäen puukuja, Punkaharju	54
51. Purhonmäen suojavyöhyke, Punkaharju	55
52. Purhonmäen puustosaareke, Punkaharju	55
53. Purhonmäen tienpiennar, Punkaharju (*)	55
54. Rajakiven mäntymetsälaidun, Punkaharju	57
55. Rajakiven pellonreunat, Punkaharju	57
56. Rajakiven suojavyöhykkeet, Punkaharju	57
57. Eskolan laidun, Punkaharju	59
58. Sammalojan suojavyöhykkeet, Punkaharju	59
59. Juhanalan kuivurinympärys, Punkaharju	59
60. Yrjölän metsälaidun, Punkaharju	61
61. Yrjölän pellonreunat, Punkaharju	61
62. Metsäsaareke Soijiniemäntien varressa, Savonlinna	61
63. Peltolan haapasaareke, Punkaharju	63
64. Vanhan kylätien varsi Peltolassa, Punkaharju (*)	63
65. Peltolan suojavyöhykkeet, Punkaharju	63
66. Peltolan kurkipeltto, Punkaharju	63
67. Metsäsaareke Päivälahden rantapellolla, Punkaharju	65
68. Pellonpään rantavyöhyke, Punkaharju	65
69. Pellonpään suojavyöhyke ja kosteikko, Punkaharju	65
70. Hievassuon suojavyöhykkeet ja kosteikko, Punkaharju	65
71. Päivälahden suojavyöhyke, Punkaharju	65
72. Salmelan mäkituvan pihapiiri, Kerimäki (*)	67
73. Salmelan pellonreuna, Kerimäki	67
74. Salmelan rantaniitty, Kerimäki	67
75. Salmelan kuusiaita, Kerimäki	67
76. Salmelan pellon kivireunukset, Kerimäki	69
77. Riiehenympärys Herttuansaaressa, Kerimäki	69
78. Saarelan pellonreuna, Kerimäki	69
79. Saarelan metsälaidun, Kerimäki	71
80. Saarelan peltoniitty, Kerimäki	71
81. Mustalahden kaskimetsälaidun, Kerimäki	71
82. Mustalahden haka, Kerimäki	72
83. Mustalahden kiviaita, Kerimäki	72
7 Tiivistelmä	73
Kirjallisuus	74
LIITE1	75
LIITE2	76
Kuvailulehti	78

1 Johdanto

Suomalaisen maaseudun ominaispiirteet ovat syntyneet vuosisatojen kuluessa. Luonnonympäristöt ovat muotoutuneet ihmisen toiminnan seurauksena maatalousympäristöiksi. Maatalouden perinteinen rakennuskanta sekä perinteisten käytäntöjen, kuten laidunnuksen ja niiton, synnyttämät ympäristöt muodostavat tuntemamme maaseutumaiseman.

Perinteiset maatalousympäristöt, kuten luonnonlaitumet, pellon ja metsän reunavyöhykkeet, pelloilla sijaitsevat puustoiset ja pensaikkoiset saarekkeet sekä teiden niittypientareet, ovat edelleen tärkeä osa maaseutumaisemaa, mutta maataloudessa tapahtuneiden muutosten seurauksena ne ovat vähitellen jääneet käytön ulkopuolella ja paikoin jopa hävinneet. Samoin on käynyt monille perinteisille maaseudun rakennuksille ja rakenteille. Ladot on purettu tai jätetty paikoilleen lahoamaan ja maatumaan, kiviaidat kaivettu maahan.

Maatalousympäristöt ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä. Esimerkiksi pellon ja metsän väliin jäävä puoliavoin reunavyöhyke ylläpitää monimuotoista eliölajistoa. Perinnebiotoopeilla, kuten esimerkiksi niityillä ja hakamailla, elää suuri joukko uhanalaisia kasvi- ja eläinlajeja. Yli neljännes maamme uhanalaisista lajeista on perinneympäristöjen lajeja. Kiviaidat ja hirsiladot tarjoavat suojaa ja elinympäristöjä monille lajeille. Myös erilaiset kosteikot ovat monimuotoisia elinympäristöjä.

Maaseutumaisema ja maaseudun luonto koetaan arvokkaiksi ja säilyttämisen arvoisiksi asioiksi. Yhteiskunta haluaa edistää niiden säilymistä eri keinoin. Maatalouden ympäristötukijärjestelmässä luonnon monimuotoisuus on otettu huomioon perus- ja lisätöimenpiteissä sekä erilaisissa vapaaehtoisissa erityistukimuodoissa. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelun avulla etsitään luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kohteita ja annetaan tietoa erityistuesta, ja helpotetaan siten erityistukien hakemista.

Pitkään laidunnettu, kasvilisuudeltaan monipuolinen haka on jäänyt pois käytöstä. Haapaniemi, Kerimäki.

2 Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelu eli LUMO-yleissuunnittelu

2.1.

Määritelmä ja tavoitteet

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelussa eli LUMO-yleissuunnittelussa etsitään tiloilta erityistukikelpoisia kohteita, joilla on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Tavoitteena on maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä luonnon ja vesistöjen tilan parantaminen.

LUMO-yleissuunnitelma tehdään yhdelle rajatulle alueelle kerrallaan. Työssä etsitään suunnittelualueella sijaitsevia, luonnon monimuotoisuuden tai vesiensuojelun kannalta tärkeitä kohteita, jotka liittyvät kiinteästi maatalousympäristöön. Tällaisia ovat esimerkiksi luonnonlaitumet, pellon ja metsän tai pellon ja rannan reunavyöhykkeet, pelloilla sijaitsevat puustoiset ja pensaikkoiset saarekkeet sekä kyläiden niitty-pientareet.

Luonnon kannalta tärkeiden kohteiden nostaminen esiin ja viljelijöiden tietoisuuden parantaa jo omalta osaltaan kohteiden säilymistä. Lisäksi halutaan rohkaista viljelijöitä hakemaan näiden kohteiden hoitoon erityistukia, jotta rahallinen korvaus tehdystä hoitotyöstä johtaisi pitkäjänteiseen ja oikeanlaiseen hoitoon.

LUMO-yleissuunnittelu on viljelijöille vapaaehtoista ja ilmaista. Löydetyillä kohteilla ei ole hoito- ja säilyttämisvelvoitetta.

Tiedot kohteista kootaan LUMO-yleissuunnitelmaksi, joka on tarkoitettu viljelijöiden, viranomaisten ja neuvojien käyttöön erityistukihakemuksia ja esimerkiksi maatilalan luonnon monimuotoisuuskartoitusta varten, sekä kaikille asiasta kiinnostuneille.

LUMO-yleissuunnittelu myös lisää viljelijöiden, viranomaisten ja neuvojien yhteydenpitoa.

2.2

Menetelmät

LUMO-yleissuunnittelu käynnistyi Etelä-Savon ympäristökeskuksessa keväällä 2007, heti maa- ja metsätalousministeriön rahoituksen varmistuttua. Työssä noudatettiin pääasiassa ympäristöministeriön julkaisun 591 *Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluopas* ohjeita. Suunnittelutyö päätettiin kohdistaa maakunnan itäosaan, sillä aiemmat suunnitelmat ovat maakunnan länsi- ja keskiosista. Sopivia kohteita mietittiin itäisten kuntien maatalousviranomaisten kanssa.

Suunnittelua ohjaamaan perustettiin edellisvuosien tapaan ohjausryhmä, jonka muodostivat ympäristökeskuksen edustajien lisäksi alueellisten tuottaja- ja neuvontaorganisaatioiden edustajat ja valtion alueellinen maaseutuviranomainen. Ohjausryhmä valitsi suunnitelman tekijän ja suunnittelualueen. Sen jälkeen ohjausryhmää laajennettiin suunnittelualueen kuntien eli Kerimäen ja Punkaharjun maaseutuviranomaisilla sekä paikallisen maatalousväestön edustajalla.

Suunnittelualueen tietoja koottiin eri lähteistä. Tiedot pohjavesialueista, perinnebiotoopeista, muinaismuistoista, voimassa olevista erityistukisopimuksista, uhanalaisten lajien esiintymistä, maisema-arvoista, luonnonsuojelu- ja Natura 2000 -alueista käytiin läpi.

Suunnittelun aloittamisesta tiedotettiin tiedotusvälineille. Suunnittelualan aktiiviviljelijöille lähetettiin kutsu kyläiltaan, jossa kerrottiin suunnittelusta. Heihin otettiin myöhemmin yhteyttä myös puhelimitse, ja sovittiin maastokäynneistä.

Maastotyöt aloitettiin kesäkuun puolivälissä ja viimeiset käynnit tehtiin syyskuun lopulla. Käynnin aluksi tarkasteltiin mahdollisia kohteita kartalta, ja lähes kaikki maanomistajat olivat myös mukana maastossa. Erityistukikelpoisista, luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävistä kohteista täytettiin lomakkeet, ja kohteet valokuvattiin.

Maastokauden jälkeen maanviljelijät kutsuttiin koulutustilaisuuteen, jossa kerrottiin erityistukien hakemisesta ja tarjottiin mahdollisuus tilakohtaiseen neuvontaan. Tämä loppuraportti koottiin ja postitettiin alueen viljelijöille alkuvuodesta 2008. Loppuraportti julkistettiin tilaisuudessa, jossa oli mahdollisuus laatia hoitosuunnitelma ja erityistukihakemus asiantuntijoiden avustuksella.

Kuusikuja ja ladottu kiviaita johtavat kylätieltä talolle.
Kulennoinen, Punkaharju.

Tiedotus

Tiedotus on tärkeä osa LUMO-yleissuunnittelua. Yhtenä tarkoituksena on nimenomaan lisätä maanviljelijöiden tietoa erityistuista, jotta he osaavat tukia hakea. Myös laajemmalle yleisölle halutaan välittää tietoa maatalouden ympäristön- ja luonnon-suojelumahdollisuuksista.

Erittäin suuri merkitys on tilakäyntien yhteydessä tapahtuvalla tiedonvälityksellä. Viljelijältä saatavat tiedot kohteiden historiasta ja nykykäytöstä ovat oleellisia yleissuunnittelun onnistumisessa. Viljelijä puolestaan saa tietoa erityistuista, omista erityistukikelpoisten kohteidensa arvoista sekä niiden hoitotoimenpiteistä.

Viljelijöiden aktivointi ja avustaminen käytännössä hakemuksien ja hoitosuunnitelmien tekemisessä on myös tärkeää, jotta LUMO-yleissuunnittelulla päästään päämäärään eli erityistukisopimuksiin.

Puruveden alueen LUMO-yleissuunnittelun käynnistymisestä ja kyläillan järjestämisestä tiedotettiin tiedotusvälineille kesäkuun alussa. Alueen viljelijöille sekä järjestöille lähetettiin tiedote ja kutsu kyläiltaan. Kyläilta järjestettiin Kerimäellä Majatalo Korkeatuvassa. Siellä kerrottiin LUMO-yleissuunnittelusta ja erityistuista.

Syksyllä viljelijöille järjestettiin Punkaharjulla Seurojentalo Lahtelassa kaikille avoin koulutustilaisuus erityistukien hakemisesta ja suunnittelusta. Suunnittelualueen viljelijät saivat henkilökohtaisen kutsun ja lisäksi tilaisuudesta tiedotettiin Puruvesi-lehdessä. Koulutustilaisuudessa oli mahdollisuus tilakohtaiseen neuvontaan.

Paikallinen Puruvesi-lehti seurasi LUMO-yleissuunnittelun etenemistä tiiviisti ja kirjoitti aiheesta kaksi kertaa. Etelä-Savon radio kertoi aiheesta pariin otteeseen ja radiokanava Iskelmä Mikkeli kerran. LUMO-yleissuunnittelusta kertoi myös Itä-Suomen alueuutiset tv-uutislähetyksessään.

LUMO-yleissuunnitelman loppuraportti lähetettiin kaikille mukana olleille maanviljelijöille sekä molempiin kuntiin. Raportti on tulostettavissa ympäristöhallinnon kotisivuilta osoitteesta www.ymparisto.fi/esa/julkaisut.

Kiviaitaa pellon ja entisen metsälaitumen välissä. Herttuansaari, Kerimäki.

3 Maatalouden ympäristötuen erityistuet

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmakaudella 2007-2013 haettavista ympäristötuen erityistuista LUMO-yleissuunnitteluun sisältyvät seuraavat erityistukityypit: luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen, perinnebiotooppien hoito, suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito, monivaikutteisen kosteikon hoito sekä pohjavesialueiden peltoviljely. Nämä kaikki vaativat hakemuksen lisäksi tarkemman suunnitelman.

Lisäksi vuoden 2008 alusta lähtien on mahdollista hakea ei-tuotannollisten investointien tukea koskien perinnebiotooppien alkukunnostusta ja aitaamista sekä kosteikkojen perustamista. Näidenkin kohteiden jatkohoito tapahtuu erityistukien kautta.

Perinnebiotooppien ja monivaikutteisen kosteikon osalta erityistukien ja ei-tuotannollisten investointitukien hakijana voi aktiiviviljelijän lisäksi olla rekisteröity yhdistys.

Kaikkien erityistukikelpoisten kohteiden vähimmäispinta-ala on 30 aaria, tai useammasta vähintään viiden aarin lohkoista koostuen yhteensä 30 aaria. Poikkeuksena tätä pienemmille, arvokkaille perinnebiotoopeille voidaan kuitenkin myöntää kustannuksista riippumaton, kiinteä tukisumma. Pohjavesialueen peltoviljelyn erityistuen vähimmäispinta-ala on yksi hehtaari.

Maatalouden ympäristötuen erityistukisopimukset ovat 5- tai 10-vuotisia. Tietoa erityistuista löytyy internetistä osoitteesta www.mavi.fi/index/viljelijätuet/maataloudenymparistotuki ja puhelimitse Kaija Siikavirta p. 010 60 24053, Ossi Tuuliainen p. 010 60 24051.

3.1.

Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen

Erityistuen tavoitteena on maatalousympäristöjen tyypillisten ja uhanalaisten lajien sekä niiden elinympäristöjen säilyttäminen sekä viljelymaiseman avoimuuden ja monipuolisuuden säilyttäminen. LUMO-yleissuunnitelmassa pääpaino on luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeissä kohteissa, mutta mukana on myös maisemaperustein valittuja kohteita.

Tällaisia kohteita ovat mm. erilaiset pellon reunavyöhykkeet. Pellon ja metsän reunavyöhykkeet voivat olla avoimen niittymäisiä, puoliavoimia tai monipuolisen pensaskerroksen luonnehtimia. Monin paikoin reunavyöhykkeillä on kasattua tai ladottua kiviaitaa, joka tuo oman lisänsä reunuksen monimuotoisuuteen. Myös monimuotoiset pellon ja tien tai pellon ja rannan väliset reunavyöhykkeet ovat erityistukikelpoisia.

Pelloilla sijaitsevat metsäsaarekkeet sekä puu- ja pensasryhmät ovat usein jääneet pellon raivauksen yhteydessä jäljelle esimerkiksi kalliopaljastuman tai suuren puun vuoksi. Ne ovat tärkeitä alueita tarjoten suojaa, pesimärauhaa ja ruokailumahdollisuuksia eläimille.

Puukujanteet kuuluvat vanhaan kulttuurimaisemaan. Ne johtavat yleensä päätieltä taloon. Maisemaa voi monipuolistaa mm. yksittäisiä maisemapuita vaalien. Toisaalta joihinkin paikkoihin voidaan tarvita suojaistutuksia. Luonnonmonimuotoisuuspellot esimerkiksi lintujen säännöllisillä levähdyspaikoilla hyödyttävät monia eläimiä ja ovat myös maisematekijä.

Erityistukisopimus voi olla 5- tai 10-vuotinen. Vuonna 2007 vuosittainen tuki on enintään 450 euroa/ha.

Monipuolisen pensaskerroksen luonnehtima pellon reunavyöhyke. Kulennoinen, Punkaharju.

3.2.

Perinnebiotooppien hoito

Koivumetsälaidun.
Haavisto, Kerimäki

Erityistuen tavoitteena on ylläpitää perinnebiotooppien monipuolista lajistoa sekä vaalia kulttuuriperintöä ja maisema-arvoja. Perinnebiotoopit ovat perinteisten maankäyttötapojen, pääasiassa niiton ja laidunnuksen muovaamia ja ylläpitämiä, luonnoltaan monimuotoisia alueita. Itä-Suomessa on lisäksi leimallista pitkään jatkunut kaskeamisen perinne, joka on synnyttänyt koivuvaltaisia metsälaitumia ja hakamaita. Perinnebiotooppeja ei lannoiteta, kylvetä eikä muokata.

Niiton ja laidunnuksen seurauksena perinnebiotoopeille on kehittynyt omaleimainen kasvi-, sieni- ja eläinlajisto. Perinnebiotoopeilla elää suuri joukko uhanalaisia lajeja: peräti 28% maamme uhanalaisista lajeista on perinneympäristöjen lajeja. Uhanalaisten lajien kannalta tärkeimpiä perinnebiotooppeja ovat kuivat niityt ja kedot, joilla elää putkilokasvien ohella mm. kovakuoriaisia, perhosia, pistiäisiä ja luteita sekä heltta- ja kupusieniä.

Avoimia perinnebiotooppeja ovat mm. kuivat niityt eli kedot, tuoreet niityt ja rantaniityt. Hakamailla vaihtelevat avoimet niittyalueet, yksittäiset puut ja puuryhmät. Metsälaitumet ovat puolestaan laidunnettuja metsäaloja, joiden kasvillisuudessa on vallitsevan metsälajiston ohella myös niitylajistoa lähinnä aukkopaikoissa.

Etenkin uusi tai pitkään hoitamattomana ollut perinnebiotooppi täytyy usein kunnostaa esimerkiksi raivaamalla ennen käyttöönottoa. Perinnebiotoopin alkukunnostukseen ja aitaamiseen voi hakea vuoden 2008 alusta lähtien ei-tuotannollisten investointien tukea ja sen jälkeen säännölliseen ja jatkuvaan hoitoon perinnebiotooppien hoidon erityistukea.

Perinnebiotooppien osalta sekä erityistukea että ei-tuotannollista investointitukea voivat hakea aktiiviviljelijöiden lisäksi rekisteröidyt yhdistykset Leader-toiminnan kautta.

Erityistukisopimuskausi on viisi vuotta. Vuonna 2007 vuosittainen tuki on enintään 450 euroa/ha. Erityistukikohteen vähimmäispinta-ala on 30 aaria, mutta tätä pienemmille, inventoiduille tai muutoin arvokkaiksi todetuille perinnebiotoopeille (5-30 aaria) voidaan poikkeuksellisesti myöntää kiinteä 135 euron vuosikorvaus.

Puruveden alava rantapeltö on erinomainen paikka kosteikolle. Jukola, Punkaharju.

3.3.

Monivaikutteisen kosteikon hoito

Monivaikutteisten kosteikkojen avulla edistetään vesiensuojelua monin tavoin. Lisäksi kosteikot elävöittävät maisemaa ja lisäävät luonnon monimuotoisuutta tarjoamalla mm. vesilinnuille elinympäristöjä. Kosteikoilla voi olla myös riista- ja kalatalousmerkitystä.

Kosteikolla tarkoitetaan yleensä patoamalla tehtyä veden peittämää aluetta, jossa on avovesipintainen syvän veden alue sekä matalampi, vesi- ja kosteikkokasvillisuuden muodostama kasvipeitteinen alue. Kosteikkoon liittyy yleensä patoamalla tai kaivamalla tehty laskeutusallas, jonka päätarkoituksena on kerätä veden mukana kulkeva maa-aines ja estää sitä kulkeutumasta vesistöön asti.

Kosteikko hidastaa veden virtausta ja pidentää viipymää, jolloin kiintoaines ja siihen sitoutuneet ravinteet laskeutuvat pohjalle. Kosteikon kasvillisuuteen sitoutuu veteen liuenneita ravinteita. Vedessä elävät bakteerit vapauttavat ilmaan vedessä ja pohjasedimentissä olevia ravinteita.

Kosteikot ja laskeutusaltaat vaativat säännöllistä hoitoa, kuten lietteen poistoa, kasvillisuuden niittoa tai laidunnusta ja rakenteiden hoitoa.

Monivaikutteisen kosteikon perustamiseen voi vuodesta 2008 lähtien hakea ei-tuotannollisten investointien tukea. Kosteikon hoito jatkossa toteutetaan erityistuen avulla. Sekä erityistukea että ei-tuotannollista investointitukea voivat hakea aktiiviviljelijöiden lisäksi rekisteröidyt yhdistykset.

Kosteikon voi perustaa pellolle tai sen ulkopuolelle. Vähimmäispinta-ala on 30 aaria ja vähintään 0,5% valuma-alueesta. Erityistukea voi saada kohteelle, jonka valuma-alueesta vähintään 20% on peltoa. Erityistukea voi saada myös muulla rahoituksella perustetun kosteikon ja laskeutusaltaan hoitoon. Tukea voi saada enintään 450 euroa/ha vuodessa (v. 2007). Erityistukisopimus on 5- tai 10-vuotinen.

Tietoa kosteikoista saa esimerkiksi oppaasta *Maatalouden monivaikutteisten kosteikkojen suunnittelu ja mitoitus*, Suomen ympäristökeskuksen julkaisu 21/2007. Julkaisu on saatavana myös internetistä: www.ymparisto.fi/julkaisut.

Suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito

Suojavyöhykkeiden tarkoituksena on vähentää eroosiota ja ravinteiden kulkeutumista pelloilta vesistöihin. Suojavyöhykkeellä tarkoitetaan vähintään 15 metrin levyistä, monivuotisen kasvillisuuden peittämää aluetta vesistön tai valtaojan varressa. Suojavyöhyke niitetään vuosittain ja niittotähde korjataan pois. Myös laidunnus on mahdollista, mikäli siitä ei seuraa rehevöitymistä. Suojavyöhykettä ei lannoiteta eikä ruiskuteta kasvinsuojeluaineilla.

Pelloilta huuhtoutuu pintavalunnan mukana sekä ravinteita että maa-ainesta vesistöihin. Mikäli pelto viettää jyrkästi vesistöön tai valtaojaan tai kärsii toistuvasti vettymishaitoista tai tulvista, voi suojavyöhykkeen perustaminen olla aiheellista. Suojavyöhykkeet estävät tehokkaasti maa-aineksen ja ravinteiden huuhtoutumisen pelloilta. Ne vähentävät myös ojien ja rantojen ruoppaustarvetta. Suojavyöhykkeet ovat erityisen hyödyllisiä sellaisilla pelloilla, joilla maan fosforipitoisuus on korkea, sillä fosfori sitoutuu hienojakoiseen maa-ainekseen ja kulkeutuu sen mukana. Fosforia huuhtoutuu veteen myös liunneena.

Sopimuskausi on 5- tai 10-vuotinen. Suojavyöhykkeen erityistuki on enintään 450 euroa/ha vuodessa (v. 2007).

Suojavyöhykkeen voi perustaa myös pohjavesialueella sijaitsevalle pellolle. Toinen vaihtoehto on pohjavesialueiden peltoviljelyn erityistuki.

Suojavyöhykkeen perustaminen toistuvasti vettymisestä tai tulvista kärsivälle pellon osalle voi olla aiheellista.
Lahdenkylä, Punkaharju.

3.5.

Pohjavesialueiden peltoviljely

Erityistuen tavoitteena on suojella pohjavettä ja samanaikaisesti mahdollistaa peltoviljely alueella. Sopimukseen voi sisällyttää erilaisia toimenpiteitä koskien pellon muokkausta, lannoitusta ja karjanlannan käyttöä, kasvinsuojeluaineiden käyttöä, kesannointia ja laidunnusta.

Yleisin viljelyn pohjavedelle aiheuttama haitta on veden nitraattipitoisuuden kasvaminen.

Sopimuskausi on viisivuotinen. Peltoalan on oltava kooltaan vähintään yksi hehtaari. Tukea voi saada I- ja II-luokan pohjavesialueilla sijaitseville pelloille.

4 Muita rahoitus- ja hoitotapoja

4.1

Ei-tuotannollisten investointien tuki

Ympäristötukijärjestelmää täydentää vuoden 2008 alusta voimaan astuva ei-tuotannollisten investointien tuki. Tukea voivat hakea aktiiviviljelijöiden lisäksi rekisteröidyt yhdistykset.

Ei-tuotannollisten investointien tuella voidaan rahoittaa ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyviä investointeja, jotka eivät ole tuotannollisia eli toisin sanoen eivät johda maatalon arvon tai tuotannon huomattavaan kasvuun. Ei-tuotannollista investointitukea voidaan myöntää arvokkaiden perinnebiotooppien alkuvaukseen ja aitaamiseen (enintään 676 euroa/ha) sekä monivaikutteisen kosteikon perustamiseen (enintään 400 euroa/ha). Lisätietoja antaa Etelä-Savon TE-keskus, ks. kohta 3. Maatalouden ympäristötuen erityiset.

Runsaslajinen, tuore ruuhoniitty on säilynyt kasvillisuudeltaan edustavana, vaikka laidunnus on loppunut aikaa sitten. Haavisto, Kerimäki.

4.2

Laidunpankki

Laidunpankki on internetissä toimiva palvelusivusto, joka auttaa maisemanhoidosta kiinnostuneita nautojen, lampaiden ja hevosten omistajia sekä laidunmaan omistajia kohtaamaan toisensa. Sivuilta löytyy tietoa maisemalaiduntamisesta ja sen toteuttamisesta käytännössä.

Laidunpankin hakupalveluun voi jättää oman ilmoituksen, jolla voi tarjota maata laidunnettavaksi tai eläimiä maisemanhoitajiksi. Hakupalvelun kautta voi myös etsiä eläimiä ja laidunalueita paikkakunnittain.

Laidunpankki löytyy internetistä osoitteesta www.laidunpankki.fi. Tiedustelut puhelimitse ProAgria Etelä-Savo, maisemasuunnittelija Leena Lahdenvesi-Korhonen p.020 7473 575.

Lampaat ovat tehokkaita laiduntajia. Herttuansaari, Kerimäki.

4.3

Rakennusperinnön hoitoavustus

Aikakautensa rakennustapaa, materiaalia ja tyyliä edustavilla maaseudun rakennuksilla ja rakennelmilla on sekä historian, maiseman että luonnon monimuotoisuuden kannalta merkitystä. Etenkin maalaamattomasta puusta tehdyissä rakenteissa viihtyvät monet harvinaistuneet hyönteiset sekä useat harvinaiset jäkälät. Rakennukset peltojen reunamilla tarjoavat myös suojaa monille linnuille ja nisäkkäille.

Ympäristöministeriön rakennusperinnön hoitoavustukset Etelä-Savossa ovat haettavissa Etelä-Savon ympäristökeskuksen kautta. Hakuaikaa on syksyisin 31.10. asti. Hoitoavustusta voi hakea mm. kaavalla suojeltuihin rakennuksiin, maisemallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittävän alueen kohteisiin ja muutoin kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin. Maaseudulla tyypillisiä kohteita ovat ladot, riidet ja aitat. Esimerkiksi perinteinen savolainen riidet on rakennushistoriallisesti arvokas. Aktiivikäytössä oleville maaseudun rakennuksille, myös maatilamatkailukohteille, voi puolestaan hakea TE-keskuksesta maatalouden investointitukia.

Rakennusperinnön hoitoavustusta voi hakea korjauksiin, joilla edistetään rakennuksen säilymistä (esimerkiksi katon, ulkoseinien, ikkunoiden, ovien tai tulisijojen korjaustyöt), kohteiden pihapiirin tai muun välittömän ympäristön kunnostamiseen, kulttuurihistoriallisten kohteiden säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin sekä mm. kulttuuriympäristöohjelmien laatimiseen.

Hoitoavustusta voivat hakea rakennuksen omistajat ja pitkäaikaiset vuokralaiset omistajan suostumuksella, rakennusperinnön hoitoa edistävät yhteisöt sekä kunnat ja kuntayhtymät. Kunnat voivat hakea lisäksi avustusta maankäyttö- ja rakennuslailla suojeltujen rakennuksien suojelukorvauksiin sekä kohteen ostamiseen, ellei suojelua voida turvata muilla tavoin.

Avustusta ei myönnetä rakennuksen siirtämiseen, käyttömukavuuden lisäämiseen (esimerkiksi vesijohdon vetämiseen, viemärintiin, sähköistämiseen), väliaikaisiin toimenpiteisiin tai vuosikorjauksiin.

Seurantalojen korjausavustuksista päättää Suomen Kotiseutuliitto ja rakennussuojelulailla suojeltujen kohteiden avustuksista Museovirasto.

Tietoa rakennusperinnön hoitoavustuksista ja rakennusten korjaamisesta löytyy internetistä osoitteesta www.rakennusperinto.fi (Korjaushanke, Rahoitusmahdollisuuksia) tai puhelimitse Etelä-Savon ympäristökeskus, arkkitehti Kirsti Kovanen p. 0400 833 065.

Riihen ovi. Herttuansaari, Kerimäki.
Oikealla uimakoppi 1920-luvulta. Lahdenkylä, Punkaharju.

Kulennoinen, Punkaharju.

5 Suunnittelualue

5.1

Suunnittelualueen yleiskuvaus

Suunnittelualue muodostuu Saimaan rantoja nauhamaisesti seurailevasta maaseutuasutuksesta Puruveden länsipuolella. Alueeseen sisältyvät Ruokolahden, Ruokoniemen ja Haapaniemen kylät sekä Herttuansaari Kerimäellä ja Kulennoisten ja Lahdenkylän alueet Punkaharjulla. Pääosa alueesta on Puruveden rantamilla, eteläosa ulottuu Pihlajaveden rannoille.

Suunnittelualue on eteläsavolaista elävää maaseutua. Talot ovat asuttuja ja pellot viljeltyjä, tosin aktiiviviljelijöiden määrä on vähentynyt ja peltojen vuokraus on yleisää. Alueella toimii noin 25 viljelijää. Loma-asukkaat vilkastuttavat elämää etenkin kesäisin.

Maasto on pienipiirteisen vaihtelevaa. Peltoaukeat eivät ole erityisen laajoja. Näkymiä Saimaan vesistöön pilkahtelee monin paikoin peltojen yli ja puiden lomasta. Alueeseen sisältyy useita maisemallisesti merkittäviä kokonaisuuksia.

Herttuansaaren päästäkseen täytyy ajaa monen salmen ja sillan yli. Lähes keskellä Puruvettä sijaitseva saari poikkeaa pienilmastoltaan ympäristöstään, mm. monet viljelykasvit menestyvät siellä paremmin kuin ympäristössä. Laajan, etelä-lounaaseen avautuvan peltoaukean lisäksi saarella on pienempiä peltoja, mutta enimmäkseen saari on karua metsää. Herttuansaareissa on laiduntavia lampaia.

Ruokolahdella maisemaan antavat viehätystä perinteiset pihapiirit kumpuilevassa maisemassa sekä peltojen ja rantametsien kautta avautuvat järvinäkymät.

Ruokoniemestä suurin osa on metsäistä, mutta kylätieltä aukeaa suurimman peltoaukean yli näkymiä myös vesistöön. Rajalinjoilla ja peltojen reunoilla kiertävät kiviaidat.

Haapaniemen kylä sijaitsee Puruveteen pistävällä niemellä Kerimäki-Punkaharjumaantien varressa. Haapaniemen kylätie kulkee loivarinteisen peltoaukean keskeltä, pihapiirien kautta. Kylätien varressa on ketorinne, laidunhaka ladottuine kiviaitoineen, peltoja, joiden keskellä kalliopaljastumia ja pellolta kerättyjä kivikasoja, syreeniaita ja kuusikuja sekä maaseudun vanhoja perinteisiä rakennuksia.

Kulenkoisten kylätie koukkaa sivuun Savonlinna-Lappeenranta-valtatieltä. Kylätie kulkee peltojen ja pihapiirien reunustamana ja tarjoaa avaria näkymiä etenkin Lahdenkyläntien risteyksessä korkean mäen päältä alas laaksoon. Lahdenkylässä näkee laiduntavaa karjaa. Lahdenkylässä sijaitsee myös kurkien suosima pelto, jolle ne kokoontuvat syksyisin monikymmenpäisinä laumoina.

Kulennoinen on seutukaavan maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, samoin kuin Jukolan alue valtatie pohjoispuolella. Jukolassa on vanhaa rakennuskantaa sekä Kulenkoisten uusi koulurakennus, joka edustaa maaseudun uutta rakennusperintöä. Muita seutukaavan maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ovat Haapaniemi ja Ruokolahti.

Suunnittelualueella sijaitsee useita luonnon kannalta merkittäviä alueita. Puruveden Natura 2000-alue ulottuu rantaan asti Ruokoniemessä ja Herttuansaaressa. Niitlahden Natura 2000 -alue sijaitsee suunnittelualueella, samoin kuin osa Puruveden valkoselkätikkametsien Natura 2000 -alueesta. Osa suunnittelualueen pelloista sijaitsee Kulenkoistenharjun I-luokan pohjavesialueella. Alueelle sijoittuu yksi Etelä-Savon perinnemaisemat -julkaisussa mainittu arvokas perinnebiotooppi, Varpaniemen haka. LUMO-yleissuunnittelun maastotöiden yhteydessä alueelta löytyi useita arvokkaita perinnebiotooppeja.

Kurkien suosima
kokoontumispaikka.
Lahdenkylä, Punkaharju.

Suunnittelualueen historiaa

Suunnittelualueen peruskallio on ikivanhaa, joskin se on aikojen saatossa rapautunut ja kulunut niin että mahtavista vuoristoista ovat jäljellä enää matalat perustukset. Viimeisin jääkausi 10 000 vuotta sitten kulutti omat pintajälkensä peruskallioon ja levitteli myös maa-ainekset uuteen järjestykseen peruskallion päälle.

Suurin osa suunnittelualueesta on moreenin peitossa. Moreenipeite muodostui, kun jään mukana kulkenut, lajittumaton maa-aines jäi niille sijoilleen jään sulaessa. Moreenin kivisyys vaikeuttaa maanviljelyä, mutta metsän kasvuun sillä ei ole vaikutusta. Kivisyydestä kertovat lukuisat ladotut ja kasatut kiviaidat ja kiviröykkiöt peltöjen reunoilla ja keskellä.

Suurin osa alueesta on korkeussuhteiltaan alle 100 metriä merenpinnasta. Nämä alueet ovat olleet mannerjään perääntymisen jälkeen sulamisvesistä muodostuneiden vesistöjen vedenpinnan alapuolella, jolloin hienojakoisia, ravinteikkaita maa-aineksia on huuhtoutunut pois.

Suunnittelualueen keskivaiheilla sijaitseva Kulennoistenharju on osa samaa harjujaksoa kuin Punkaharju. Alueen poikki luode-kaakko-suunnassa kulkeva pitkä harjujakso muodostui jäätikön sisällä virranneen joen mukanaan tuomasta lajittuneesta sorasta.

Myös jäätikön sulamista seuranneet Itämeren ja Saimaan vesialtaiden eri vaiheet ovat nähtävissä alueen maastossa. Esimerkiksi Vuoksen ja Imatrankosken syntyminen 5 000 vuotta sitten laski Suursaimaan vedenpintaa lyhyessä ajassa monta metriä. Tuolloinen rantaviiva on havaittavissa maastossa paikoin selvänä rantatörmänä. Saimaan pinta on siitä edelleen laskenut nykyiseen tasoonsa mm. maankohoamisen seurauksena.

Ihmisen arvellaan levittäytyneen alueelle pian jäätikön vetäytymisen jälkeen. Asutus on todennäköisesti ollut jatkuvaa näihin päiviin asti, vaikka välillä on ollut ajanjaksoja, joilta todisteita asutuksesta on löytynyt vähemmän. Lähisudulla tehtyt varhaisimmat havainnot ihmisen toiminnasta on arvioitu 8 000 vuoden ikäisiksi. Näitä ovat muutamia kivilauden esinelöydöt. Kaiken kaikkiaan suunnittelualueelta on löydetty eri aikakausien muinaismuistoja ainakin Kulennoisten Hievasniemeltä, Kulennoisharjun liepeiltä, Nunnanniemestä, Ruokolahden rannoilta sekä Herttuansaaresta. Kulennoisissa, suunnittelualueen tuntumassa tiedetään sijainneen kampakeraamisen kauden asuinpaikka.

Muistoja aikojen alusta. Herttuansaari, Kerimäki.

Ensimmäisten ihmisten alkuperä on selvittämättä, mutta mahdollisesti he ovat tulleet seudulle idästä päin, jäätikön reunan perääntymisen myötä. Osa muinaislöydöistä on todennäköisesti alueella myöhemmin liikkuneiden lappalaisten peruja.

Pysyvä asutus seudulle vakiintui mahdollisesti noin 1 000 vuotta sitten. Tältä ajalta tehdyt löydöt viittaavat jo säännölliseen viljelyyn. Kaskeamista harjoittaneen väestön uskotaan saapuneen Karjalasta, Laatokan rannoilta. Alkuun he olivat eränkävijöitä, ja kaskeaminen oli osa erätaloutta. Samoihin aikoihin seudulla oli vielä lappalaisia, jotka olivat paimentolaisia ja joiden elämänrytmin määräisivät metsäpeurat ja porot. Vähitellen 1600-luvulle tultaessa paimentolaiset hävisivät, osa heistä todennäköisesti sulautui viljelijäväestöön ja osa siirtyi muualle. Kulennoinen on ollut yksi varhaisista asutuskeskuksista, ja alueen nykyinen vauraus periytyy osaltaan jo noilta ajoilta.

Kaskiviljely oli pääasiallinen viljelymuoto koko Itä-Suomessa aina 1700-luvun lopulle. Tuolloin metsien osuus maa-alasta oli jo niin vähäinen kaskiviljelyn takia, että 1800-luvun alussa siirryttiin vähitellen karjatalouteen ja peltoviljelyyn. Vielä 1800-luvulla kaskia poltettiin seudulla kuitenkin yleisesti. Alueelle tyypillinen kylämiljö on peräisin kaskiajalta; hajanaisesti etäällä toisistaan sijainneet muutaman talon keskittymät. Kirjassa *Vanhan Kerimäen historiaa osa 2* todetaan kaskenpolton loppuneen Kerimäellä 1930-luvun kuluessa. Suunnittelualueella, Herttuansaareissa, on kuitenkin 1940-luvulla kaskettu alue, joka toimii nykyään metsälaitumena. Mahdollisesti se on koko maan viimeisiä varsinaisia kaskia.

Maatalouden muutos huipentui 1800-1900-lukujen vaihteessa, kun karjatalous lisääntyi niin, että aikaa nimitetään lypsykarjavaltaisen maatalouden ajaksi.

Kalastus on aina ollut tärkeä elinkeino kalaisan Puruveden äärellä. Muikku on ollut pääasiallinen saaliskala, mutta arvokalana myös lohella on ollut suuri merkitys. Lohikannat taantuivat 1950-luvulla, mutta ovat istutusten ansiosta elpyneet. Metsästyksellä ei ole ollut yhtä suurta merkitystä enää maanviljelyskaudella.

Metsätaloudella on ollut kasvava merkitys maatalojen toimeentulolle 1800-luvun lopulta lähtien. Kasvava sahateollisuus tarvitsi puuraaka-ainetta. Kaskeamista ja myös tervanpolttoa seurannut metsien vähäisyys sekä kasvanut kysyntä nostivat puun arvoa, mikä tiesi vaurastumista metsänomistajille. Se näkyi puolestaan maatalouden koneellistumisena ja yleisenä elintason nousuna. Metsätalous tarjosi työtä ja toimeentuloa myös maattomille.

1940-luvulla kaskettu alue toimii nykyään metsälaitumena. Herttuansaari, Kerimäki.

6 Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma

6.1

Yleistä

Kyseessä on yleissuunnitelma, joten tarkemmat kohdekohtaiset hoitosuunnitelmat ovat tarpeen erityistukihakemuksia varten. Pienialaisten kohteiden osalta täytyy tarkistaa maastomittauksin, täyttyykö erityistuen vaatima vähimmäispinta-ala.

Maastokäynneillä on pyritty mahdollisimman kattavaan kartoitukseen, mutta siitä huolimatta kaikkien tilojen kaikkia erityistukikelpoisia kohteita ei varmaankaan ole mukana. Myös viljelijän oma aktiivisuus ja halu kehittää jotain kohdetta voi nostaa sen erityistukikelpoiseksi. Siksi viljelijöiden kannattaa itsekkin vielä miettiä, löytyisikö tilalta muitakin potentiaalisia erityistukikohteita.

Osalle kohteita voi soveltua useampi erityistukityyppi. Sopivaa erityistukityyppiä päättäessä kannattaa tarkastella tilan erityistuet kokonaisuutena. Yksi erityistukihakemus voi sisältää useita kohteita, jotka merkitään omiksi lohkoikseen.

Osa kohteista on luokiteltu luokkaan "Muu". Niillä on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle, mutta ne voivat olla esimerkiksi kohteita, jotka eivät kaipa hoitoa tai jotka ovat niin pieniä, että erityistuen minimipinta-ala ei täyty, tai ne eivät jostain muusta syystä ole erityistukikelpoisia. Erityisesti näitä kohteita ei ole kattavasti kartoitettu tiloilta.

Vanha kylätie toimii nykyisin tilan peltotienä. Lahdenkylä, Punkaharju.

Kohdekuvaukset

(*) = erityistä merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta.

1. Risteysalueen pelto, Kerimäki

Joensuuntieltä Kerimäen kirkonkylälle kääntyvän tien risteyksessä, maisemallisesti näkyvällä paikalla, sijaitsee pieni pelto.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti maisemallisesti tärkeällä paikalla.

Hoitosuositus: Maisemapelto, esimerkiksi niittykukkia, auringonkukkia. Myös viljapello on maisemallisesti kaunis.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki. Pellon alavuudesta johtuen myös suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki on mahdollinen.

2. Kuuselan kiviaita, Kerimäki

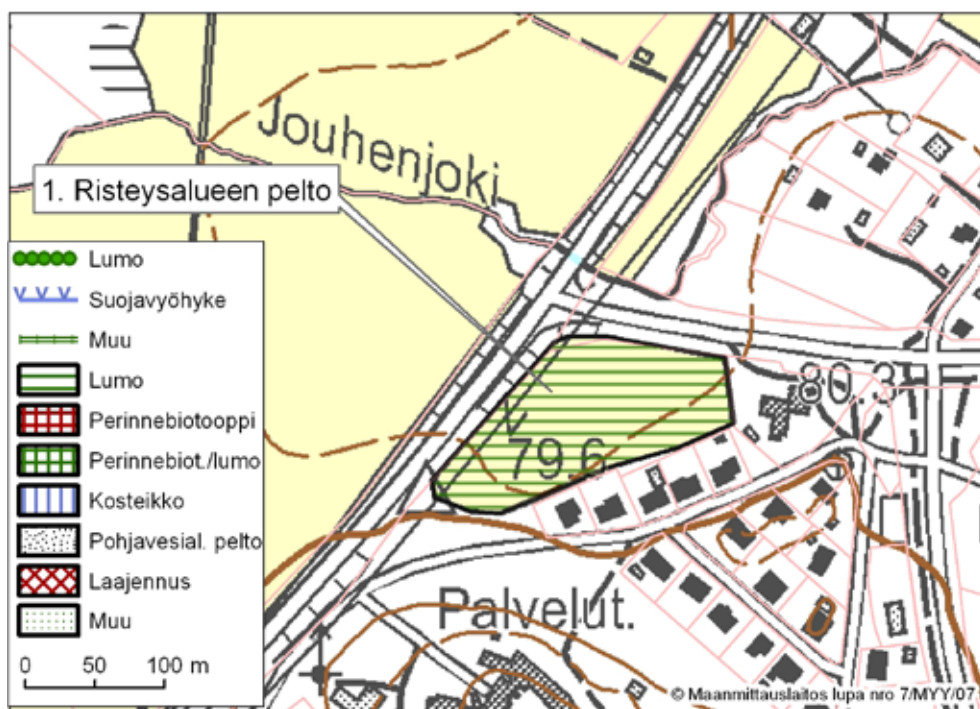
Kerimäen taajaman tuntumassa, maantien varressa sijaitsee Kuuselan asumaton tila. Pihapiiriä ympäröi peltoalue, jota reunustaa komea, ladottu kiviaita, ja sen takana kohoaa korkea kuusimetsä.

Pelto on hevoslaitumena, mutta aivan kiviaidan edusta on aidattu laitumen ulkopuolelle. Kiviaidan edustalla reunuksella kasvaa enimmäkseen niittykasvillisuutta sekä lähes koko matkalla nuorten kuusten rivi, joukossa myös joitain lehtipuita.

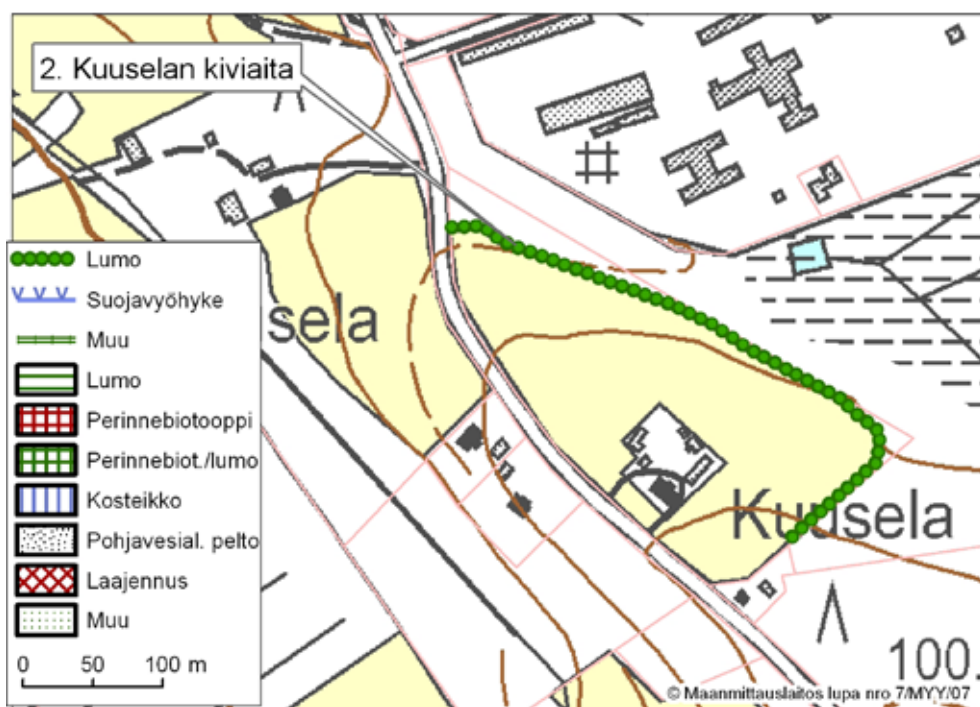
Arvoon vaikuttavat tekijät: Ladottu kiviaita, sijainti maantien varressa.

Hoitosuositus: Komea kiviaita olisi hyvä saada näkyviin poistamalla edustalta kaikki nuoret kuuset ja osa lehtipuista. Yksittäisiä lehtipuita ja lehtipuuryhmiä voi jättää ilmettä pehmentämään. Laidunnus ulotetaan aidalle asti. Toisaalta kuusten poisto voi lisätä metsän takana sijaitsevan sahan aiheuttamia meluhaittoja.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

1. Risteysalueen pelto, Kerimäki

2. Kuuselan kiviaita, Kerimäki

3. Lautalahden kosteikko ja suojavyöhykkeet, Kerimäki

Laajan peltoalueen vedet kerääntyvät lopulta yhteen ojaan, joka laskee Puruveden Lautalahteen. Lautalahdella on mittausten mukaan suuri kiintoainekertymä, joten laskeutusaltaiden ja kosteikon perustaminen olisi hyvin tarpeellista. Alueella on useita maanomistajia ja vuokratilajeljiä.

Rahoitusmuoto: Ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa ja jatkossa monivaikutteisen kosteikon hoidon erityistuki.

Mikäli pellot salaojitetaan, olisi valtaojan varteen lisäksi hyvä perustaa suojavyöhykkeet.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki.

4. Haaviston pellonreunat, Kerimäki

Kerimäen Haavistossa Haaviston tilan pelloilla on monimuotoiset reunukset.

1. Talon lähellä sijaitsevan pellon kivikkoisella reunalla kasvaa muutamia isoja maisemapuita, mäntyjä ja haapoja, sekä nuorta taimikkoa. Niittykasvillisuuden, kuten ketokaunokin, lisäksi sananjalka, pujo jne. esiintyvät runsaina. Reunuksen takana kulkee osalla matkaa pieni kylätie, muulla osalla kasvaa iso metsä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Maisemapuut.

Hoitosuositus: Raivataan reunuksen itäpäästä pikkuhaavat pois, jokunen muutaman puun ryhmä voidaan jättää. Myös muuta nuorta lehtipuustoa koko reunukselta voidaan harventaa.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

2. Toinen pelto sijaitsee kauempana pihapiiristä, pienen kylätien varressa. Maisemallisesti kaunis reunus on lähes puuton, muutamaa koivua, kuusta ja katajaa lukuun ottamatta. Maakiviä on runsaasti, niiden lomassa kasvaa kaunista keto- ja niittykasvillisuutta, mm. kelta-apilaa. Sananjalka on paikoin vallannut isoja alueita.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Maisemallisesti kaunis, kasvillisuudeltaan ja rakenteeltaan edustava pellon reunavyöhyke, huomionarvoinen laji kelta-apila.

Hoitosuositus: Ei välitöntä hoitotarvetta, paitsi sananjalan leviämistä voi estää kepitäksellä, eli lyömällä sananjalan varret nurin, mutta ei kokonaan poikki. Säännöllisesti toistettuna sananjalka vähitellen vähenee ja häviää. Muutoin pensaiden ja puiden poistoa tarvittaessa umpeenkasvun ja varjostuksen estämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

5. Honkalan koivumetsälaidun, Kerimäki

Kerimäen Haavistossa sijaitsevan tilan pihapiiriin rajoittuva koivumetsälaidun on melko tiheäpuustoinen. Kasvillisuus on paikoin aukkoista ilmeisesti tehokkaasta laidunnuksesta ja puuston varjostuksesta johtuen. Paikoin kasvaa pienruohoista niittykasvillisuutta ja paikoin vain sananjalkatiheikköä. Reunassa, sähkölinjan alla on metsävarpuja. Maakiviä on melko paljon. Metsälaidun toimii hevoslaitumena, myös talvisin. Aiemmin alueella laidunsivat lampaat.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Pitkään jatkunut laidunnus.

Hoitosuositus: Puuston harvennus aukkoisesti valoisuuden lisäämiseksi. Laidunnus yhtenä isona lohkona, mahdollisesti laajennus viereiseen metsään. Ylilaidunnuksen välttäminen. Sananjalan torjuminen ”kepittämällä” eli lyödään sananjalan varsi la-

koon, mutta ei kokonaan poikki, jolloin juurakko köyhtyy tehokkaammin. Toistetaan vuosittain. Talvella laidunruokinnan rajaaminen tietylle, suppealle alueelle.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki. Mikäli laajennetaan, mahdollisesti ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa.

6. Honkalan pellonreunus, Kerimäki

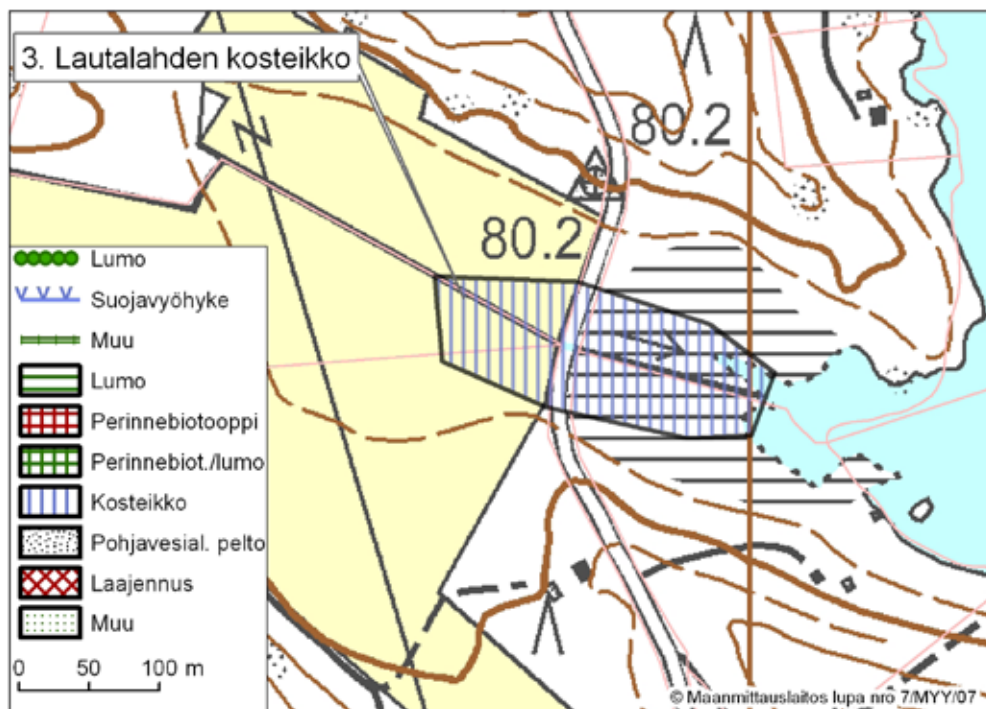
Pellon päässä on kivikkoinen, lehtipuustoinen alue, jonka takana alkaa sankka istutuskusikko. Puiden alla kasvillisuus on lehtomaista ja pensaikkoista. Pellon pientareella, kivien edustalla kasvillisuus on paikoin kauniin niittymäistä, mutta paikoin vallalla on vuohenputken ja sananjalan kaltainen korkea kasvillisuus. Hevoset ovat toisinaan laiduntaneet alueella.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Niittykasvillisuus.

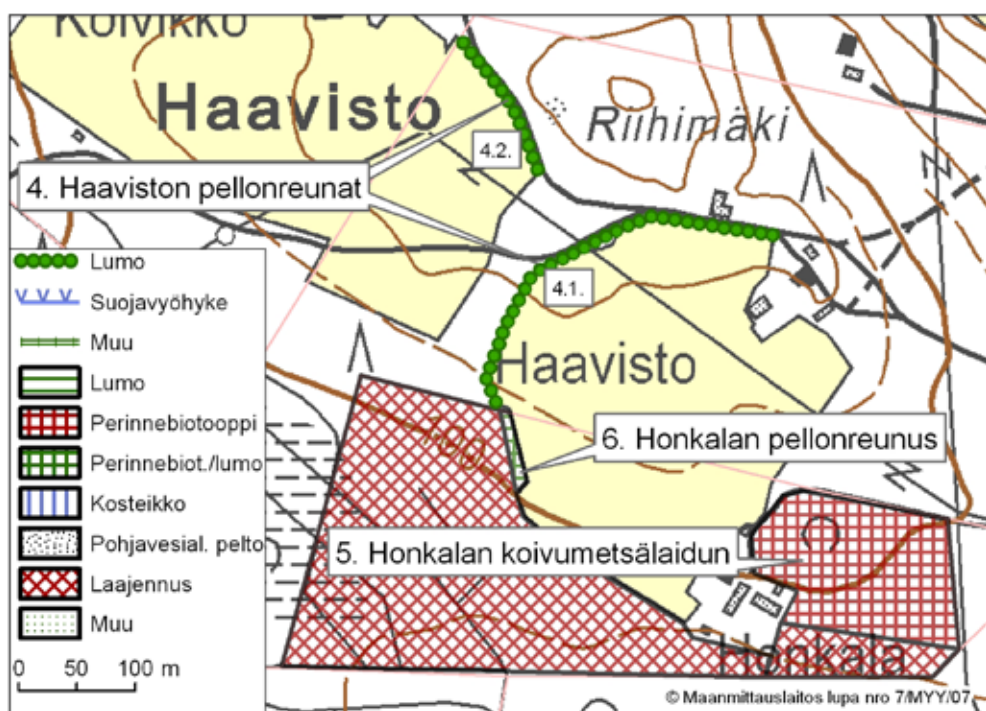
Hoitosuositus: Puuston harvennus reunavyöhykkeellä. Mahdollista muodostaa yhtenäinen metsälaidun aitaamalla pellon reunavyöhyke tilan muun metsäalueen kanssa yhdeksi laidunlohkoksi. Yllämainittua koivumetsälaidun on toinen laidunlohko ja lisäksi peltolaidun muodostaa oman lohkonsa, jolloin tilalla on käytössä kolme laidunlohkoa.

Rahoitusmuoto: Reunavyöhykkeelle perinnebiotooppien hoidon erityistuki. Muun metsälaitumen osalta tukiehdot eivät välttämättä täyty. Mikäli reunus laidunnetaan pellon kanssa, luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

3. Lautalahden kosteikko ja suojavyöhykkeet, Kerimäki

4. Haaviston pellonreunat, Kerimäki

5. Honkalan koivumetsälaidun, Kerimäki

6. Honkalan pellonreunus, Kerimäki

7. Hiukkoin haka, Kerimäki (*)

Hiukkoin entinen hevoshaka on ilmeisesti alun perin ollut avoin laidunniitty, jonka laidoilille on noussut laidunnuksen loppumisen jälkeen nuorta sekapuustoa ja keskiosaan pensaikkoa. Tilalla on ollut paljon hevosia 1800-luvun lopulta 1970-luvulle asti. Haka on mahdollisesti ollut laitumena koko tuon ajan. Sen jälkeen hakaa on laidunnettu kerran 2000-luvulla. Kasvillisuus on säilynyt edustavana ja monilajisena, tuoreena suuruoho- ja pienruohoniittynä. Haassa kasvaa mm. musta-apilaa ja maariankämmeä.

Haka sijaitsee vajan ja ladon takana loivassa rinteessä. Rakennusten edustalla, tien puolella, on ketomaista kasvillisuutta sekä kookkaita havupuita. Koko alueen tielle asti voisi yhdistää samaan laidunkokonaisuuteen.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Pitkä laidunhistoria, edustava niittykasvillisuus ja huomionarvoiset lajit musta-apila ja maariankämmeä.

Hoitosuositus: Poistetaan pensaat ja harvennetaan nuorta puustoa vähitellen. Aloitetaan laidunnus uudelleen.

Rahoitusmuoto: Ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa ja jatkossa perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

8. Varpaniemen haka, Kerimäki (*)

Varpaniemen haka sijaitsee Kerimäellä, Puruveden rannassa. Haka on ollut aikoinaan vasikkahakana, mutta se on jäänyt käytöstä jo kauan aikaa sitten. Rantaa reunustaa kivistä ladottu, sammaloitunut aita.

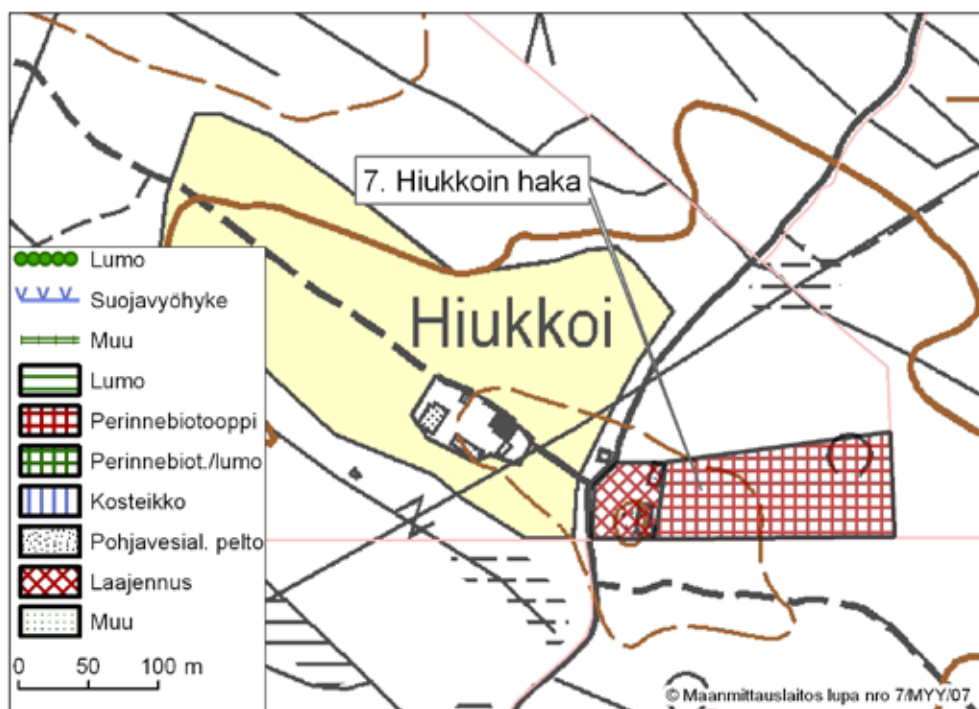
Hakamaarakenne on säilynyt parhaiten rannan tuntumassa. Puusto on aukkoista koivikkoa ja aukkopaikoissa kasvaa heiniä sekä hiirenporrasta, ahomansikkaa ja nuokkotalvikkia. Koivut ovat vanhoja ja joukossa on lahopuuta pystypötkelöinä sekä maapuuna. Maakiviä on runsaasti. Niemen kärjessä kasvaa kookasta männikköä ja mustikkatyypin kasvillisuutta. Aivan rantaviivaa reunustaa rivi tervaleppiä. Kauempana rannasta puusto on vaihtelevan ikäistä, tiheää harmaalepikkoa. Lepikon aluskasvillisuus on korkeakasvuista, vadelma, karhunputki ja hiirenporras vallitsevina.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Säilyneet hakamaapiirteet. Varpaniemen haka sisältyy Etelä-Savon arvokkaat perinnemaisemat -julkaisuun. Haka on Natura 2000 -verkon kohde Puruveden valkoselkätikkametsät (FI0500154) ja se rajoittuu Puruveden Natura 2000 -alueeseen (FI0500035).

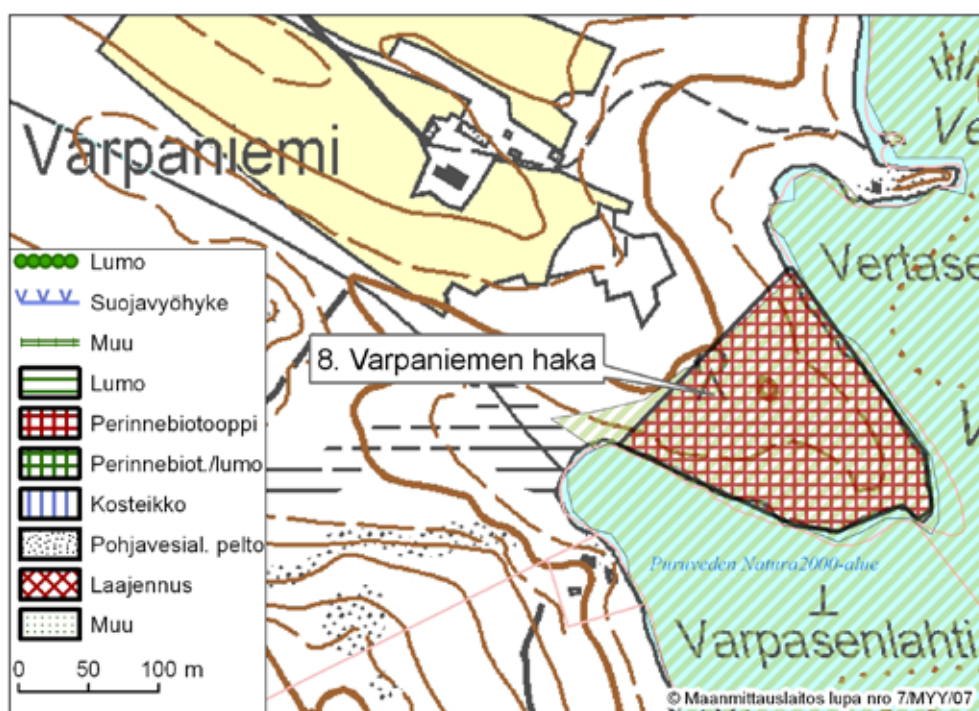
Hoitosuositus: Haka on mahdollista ottaa uudelleen laidunnukseen, mikäli se tapahtuu valkoselkätikan vaatimukset huomioiden.

Rahoitusmuoto: Ensimmäinen vuosi ei-tuotannollisten investointien tuki ja jatkorahoitus perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

7. Hiukkoin haka, Kerimäki (*)

8. Varpaniemen haka, Kerimäki (*)

9. Hiukanmäen suojavyöhykkeet, Kerimäki

Puruveteen laskevan pienen Jussinjoen varressa sijaitsevat Hiukanmäen tilan pellot. Jussinjoen pohjoispuolinen pelto viettää melko jyrkästi jokeen. Pellolla on hyvin alava alalaide. Eteläpuolinen pelto on pitkä ja hyvin kapea kaistale alavalla maalla. Pellon toisella reunalla on Jussinjoki ja toisella reunalla oja.

Hoitosuositus: Suojavyöhykkeen perustaminen pellolle Jussinjoen molemmin puolin.

10. Korkeamäen suojavyöhyke, Kerimäki

Korkeamäen pellot viettävät pieneen Jussinjokeen, joka laskee Puruveteen. Alapel-
lolla on Jussinjokeen laskevat sarkaojat, mutta mikäli pelto salaojitetaan, Jussinjoen
varteen olisi hyvä perustaa suojavyöhyke.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki.

11. Korkeamäen pellonreuna, Kerimäki

Ruokolahdella, Kerimäki-Punkaharju-maantien varressa sijaitsee Korkeamäen loi-
vahko rinnepelto. Rinne aukeaa lounaaseen ja maaperä on hiekkainen. Reunavyö-
hykkeelle on kehittynyt kaunis, maisemamäntyjen ja kivenlohkareiden luonnehtima,
paikoin ketomainen reunus. Osalla matkaa reunuksen taustalla on tuore hakkuu-
aukko.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Keto- ja niittykasvillisuus, huomionarvoiset kenttäty-
räkki ja ahdekaunokki. Sijainti maantien varressa, Ruokolahden maakunnallisesti
arvokkaalla seutukaavan maisema-alueella.

Hoitosuositus: Tiheämmillä kohdin nuoren lehtipuuston raivaus. Tarvittaessa pen-
saikon ja muun kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu niittykasvillisuuden säilyttämi-
seksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

12. Korkeamäen kuusialta, Kerimäki

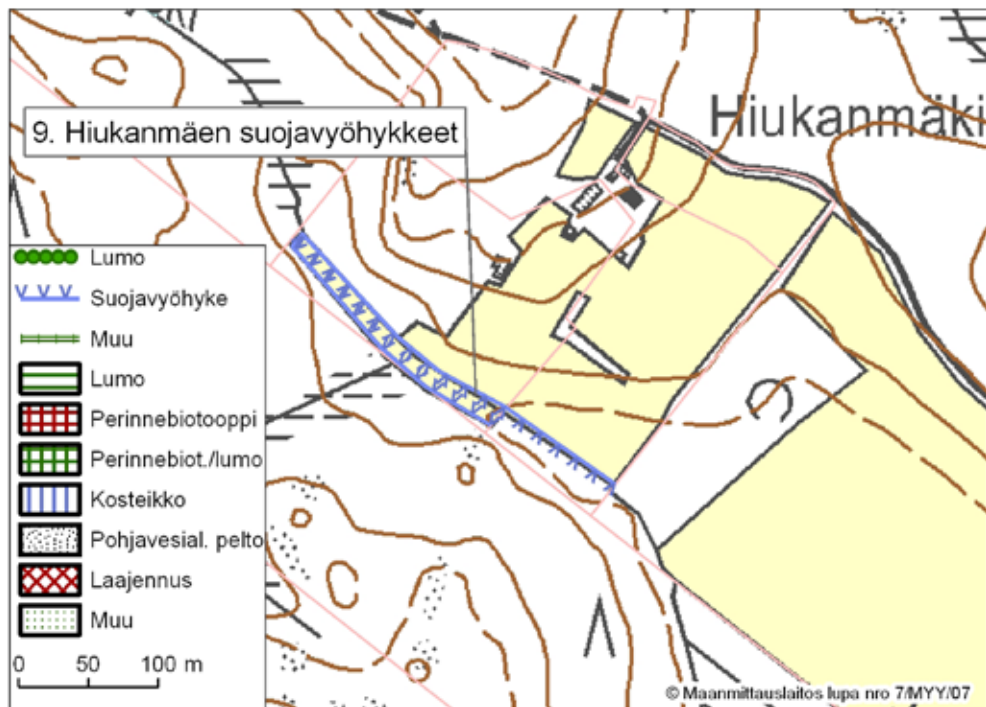
Aivan maantien varressa kohoaa Korkeamäen tilan pihapiiriä kolmelta sivulta ra-
jaava kuusialta. Komean kuusiaidan aluskasvillisuus on niittymäistä, lisäksi kasvaa
muutamia marjapensaita ja komea muurahaispesä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti maantien varressa, Ruokolahden maakunnalli-
sesti arvokkaalla seutukaavan maisema-alueella.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain. Kuuset näyttävät hy-
väkuntoisilta, mutta kuusiaidan uusiminen tulee eteen mahdollisesti melko pian.
Kaikki kuuset on syytä uusia kerralla, ja istuttaa puut kauemmas tiestä.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

9. Hiukanmäen suojavyöhykkeet, Kerimäki

10. Korkeamäen suojavyöhyke, Kerimäki
 11. Korkeamäen pellonreuna, Kerimäki
 12. Korkeamäen kuusialta, Kerimäki
 13. Korkeamäen pellon kivikkoreunus, Kerimäki

I 3. Korkeamäen pellon kivikkoreunus, Kerimäki

Korkeamäen pellon keskelle on kasattu pitkä ja korkea kiviraunio, joka jatkuu pellon ja metsän reunavyöhykkeenä. Raunion päällä ja lounaaseen avautuvalla loivalla rinneellä on monilajista pensaikkoa. Alalaiteella kasvaa niittykasvillisuutta, mm. kelta-apilaa, ahde- ja nurmikaunokkia sekä peltovuohennokkaa.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Huomionarvoiset lajit ahdekaunokki, kelta-apila ja peltovuohennokka, sijainti Ruokolahden maakunnallisesti arvokkaalla seutukaavan maisema-alueella.

Hoitosuositus: Pensaikon harvennusta kivirauniolta ja reunuksilta näkymien avaamiseksi ja umpeenkasvun estämiseksi. Marjovia pensaita säästetään. Niittykasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

I 4. Jussinjoen kosteikko, Kerimäki

Puruveteen laskevan Jussinjoen suulla olisi hyvä kosteikon paikka.

Rahoitusmuoto: Ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa ja jatkossa monivaikutteisen kosteikon erityistuki.

I 5. Koivurannan rantavyöhyke, Kerimäki

Koivurannan tila sijaitsee Ruokolahden kylällä, pienessä niemessä Puruveden rannassa. Peltö ulottuu lähelle rantaa, väliin jää kapea koivuja kasvava kaistale, joka toimii samalla suojavaikuteena. Kohteen yli avautuu näkymä Kerimäki-Punkaharju-maantieltä Puruvedelle.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti maantien varressa, Ruokolahdella, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden säännöllinen raivaus näkymien avaamiseksi ja umpeenkasvun estämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

I 6. Puolakan pellonreuna, Kerimäki

Ruokoniemen laajan peltoaukean reunaan, lounaaseen avautuvalle reunukselle on kasattu korkea, röykkiömäinen kiviaita. Kivet ovat sammalpeitteisiä. Niiden edustalla, päällä ja takana kasvaa monilajinen, vaihteleva lehtipuusto ja pensaikko. Kiviaidan edustalla kasvillisuus on yksipuolista ja rehevöitynyttä, varsinaista niittykasvillisuutta ei juurikaan ole.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monilajinen puusto ja pensaas.

Hoitosuositus: Nuoren puuston ja vatukon raivausta kivien edustalta umpeenkasvun estämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

17. Puolakan rantametsä, Kerimäki

Ruokoniemen kylätieltä aukeaa näkymä Puolakan peltojen yli Puruveden Ruokolahdelle. Pellon ja rannan välissä on kapea rantametsäkaistale. Metsäkaistale on kiviattojen ympäröimä ja puiden keskelläkin on kasa kiviä. Alue on ollut ennen peltoa tai laidunta. Melko tiheän ja nuoren koivikon joukossa kasvaa pihlajia, harmaaleppiä ja tuomia sekä joitain nuorehkoja maisemamäntyjä. Aluskasvillisuus on niukkaa, lähinnä vadelmaa ja vuohenputkea.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Maisemallinen merkitys.

Hoitosuositus: Puuston harvennus hakamaiseen suuntaan, jotta järvimaisema avautuu kylätielle päin ja peltomaisema järvelle päin.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

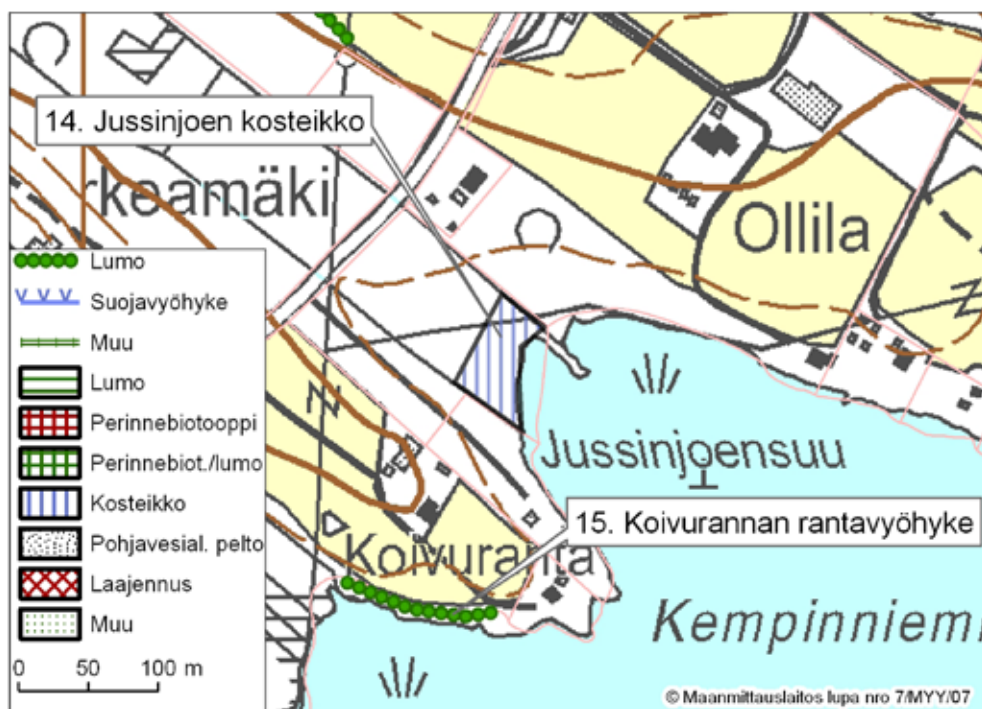
18. Puolakan ja Eerikkälän raja, Kerimäki

Keskeisellä paikalla Ruokoniemen peltoauekan keskellä kulkee kahden tilan välinen raja, jolle on kasattu kiviraunio koko matkalle. Kivirauniolla kasvaa vadelman, nokkosen ja maitohorsman luonnehtima kasvillisuus. Harvakseltaan kasvaa pajuja, tuomia ja pihlajia.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Maisemallinen merkitys.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden raivaus vuosittain. Pensaat ja puut jätetään kasvamaan, ja pyritään saamaan aukkopaikkoihin jopa hieman lisää yksittäisiä pensaita ja puita.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

14. Jussinjoen kosteikko, Kerimäki

15. Koivurannan rantavyöhyke, Kerimäki

16. Puolakan pellonreuna, Kerimäki

17. Puolakan rantametsä, Kerimäki

18. Puolakan ja Eerikkälän raja, Kerimäki

19. Tommilan pellonreuna, Kerimäki

Ruokoniemessä sijaitsevan Tommilan tilan pelto rajautuu pohjoispuoleltaan matalaan kiviaitaan. Kiviaidan takana rannan puolella kasvaa kookas haavikko ja mm. komea maisemamänty. Haavikko on jätetty luonnontilaiseksi. Kiviaidan edustalle on noussut mm. nuoria haapoja. Aluskasvillisuus tällä osalla on pääasiassa niittykasvillisuutta.

Osalla matkaa kiviaidan takana on peltoa. Tällä kohdalla kiviaidan päällys on muutamia puita ja pensaita lukuun ottamatta matalan vatukon peitossa. Vadelman lisäksi kasvaa maitohorsmaa, vuohenputkea ym.

Itäosassa kiviaidan takana kasvaa nuorta koivikkoa ja sekametsää, ja kiviaidan edustalla ja päälläkin kasvaa monilajista, monimuotoista lehtipuustoa ja pensaikkoo. Kulmauksessa pellon reuna erkanee hieman kiviaidasta, tässä kohdin puiden alla on hieman niittymäinen kulmaus.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monilajinen puusto ja pensaat.

Hoitosuositus: Harvennetaan nuorta puustoa kiviaidan edustalta. Raivataan aidan päältä ja edustalta vatukko ja muu kasvillisuus koko matkalta vuosittain. Tavoitteena lisätä niittykasvillisuutta ja saada kiviaita paremmin esille.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

20. Litmalanmäen pellonreuna, Kerimäki

Haapaniemessä, Litmalanmäen tilalla laajan peltoaukean monimuotoinen reuna mutkittelee moneen kertaan ja myös alueen pinnanmuodot ja maaperä vaihtelevat. Korkeammilla kohdilla on hiekkakangasta ja notkelmissa kosteaa turvemaata. Kasvillisuus ja puustokin vaihtelevat männikön keto-varpukasvillisuudesta harmaaleppien alla korkeakasvuiseen vadelma- ym. tiheikköön. Osa männyistä on komeita maisemapuita ja vanhan riihen luona kasvaa näyttävä haaparyhmä. Reunuksella on paikoin pellolta työnnettyjä kiviä sekä kiviaidan jääniteitä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Maisemapuut, niittykasvillisuus, sijainti Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitosuositus: Kuivilla osilla pensaikon harvennus valoisuuden ja paahteisuuden lisäämiseksi ja maisemapuiden ja kiviaidan korostamiseksi, kosteilla osilla pensaikon harvennus monikerroksisuuden ja monilajisuuden edistämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

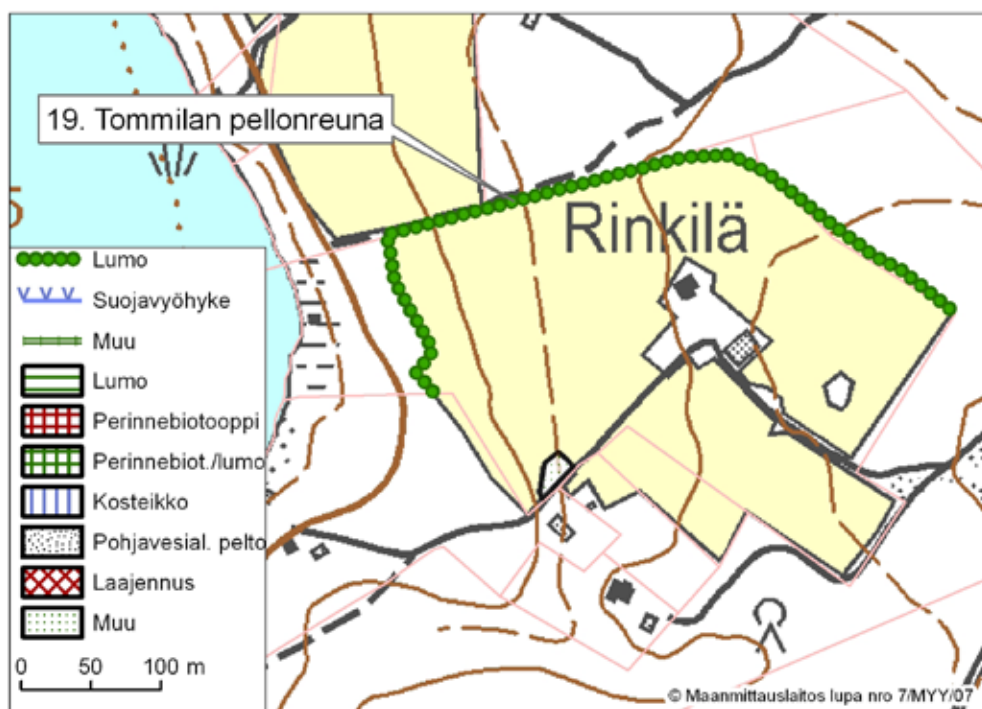
21. Litmalanmäen pensassaareke, Kerimäki

Haapaniemessä, Litmalanmäen peltotien varressa matalalla kumpareella on pellon rajaama pieni viljelemätön alue, jolla kasvaa pieniä luontaisesti syntyneitä männyn- taimia ja joitain pajupensaita. Kasvillisuus on pääasiassa niitylajistoa. Kohteesta kehittyä sopivalla hoidolla tulevaisuudessa hyvä maisemapuiden ja niittykasvillisuuden luonnehtima maisema- ja monimuotoisuusalue.

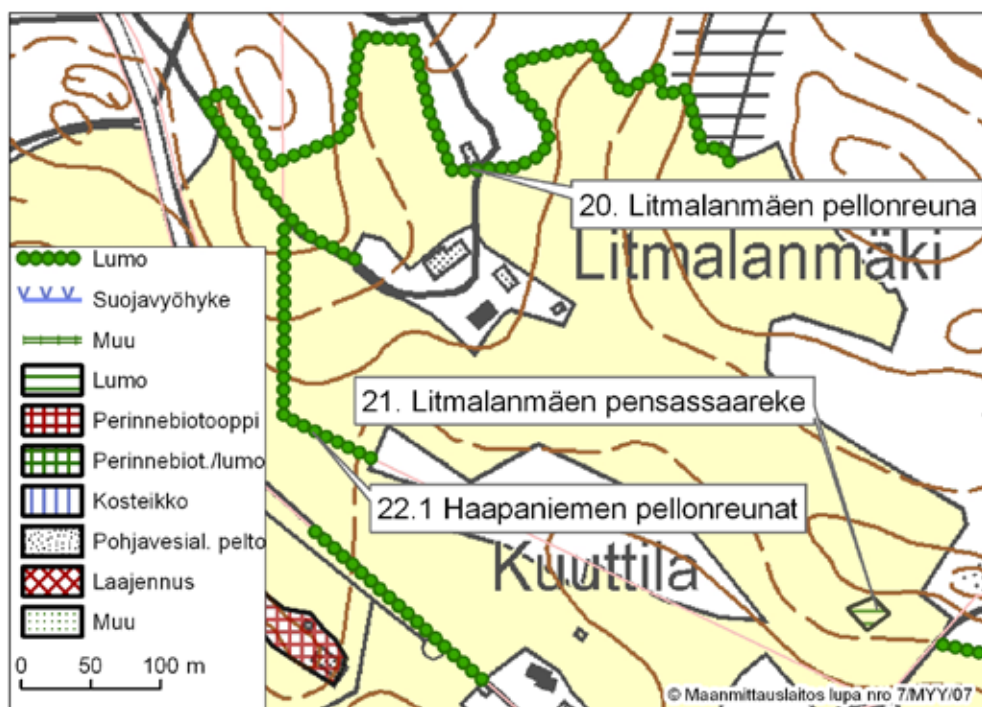
Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti Haapaniemessä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain. Taimikon harvennus tarvittaessa.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

19. Tommilan pellonreuna, Kerimäki

20. Litmalanmäen pellonreuna, Kerimäki
 21. Litmalanmäen pensassaareke, Kerimäki
 22.1 Haapaniemen pellonreunat, Kerimäki

22. Haapaniemen pellonreunat, Kerimäki

Haapaniemen kylämaisemassa, pellolla tilojen rajoilla kiertävät korkeat kivistä kasatut röykkiömäiset kivikasat, joiden päällä kasvaa paikoitellen puustoa ja marjovia pensaita, kuten kookkaita monirunkoisia pihlajia, paatsamia, katajia, punaherukoita ja terttuseljoja. Niittykasvillisuutta on paikoitellen, mm. kulleroa.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja näkyvällä paikalla maantien varressa. Monilajinen puusto ja pensaat, niittykasvillisuus ja huomionarvoinen kullero.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden ja pensaiden raivaus ja poiskorjuu pusikoitumisen estämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

23. Kuuttilan lato ympäristöineen, Kerimäki (*)

Kuuttilan komea hirsilato seisoo näkyvällä paikalla Haapaniemen tienvarsimaisemassa, peltoaukean reunassa. Takana kohoaa mäntymetsä. Ladon edustan loivassa, paahteisessa rinteessä on ketokasvillisuutta ja hiekkapaljastumia. Kedolla kasvaa mm. pölkkynuohoa ja ketoneilikkaa. Ladon alapuolella on puustoinen ja pensaikkoinen alue, jolta on juuri raivattu puut ja pensaat pois.

Pellon reuna ladolta länteen päin kohoaa jyrkähkönä hiekkatörmänä, jossa kasvaa nuoria männyn- ja koivuntaimia. Takana on hakkuuaukko. Kasvillisuus on paikoin matalampaa ketokasvillisuutta ja paikoin korkeaa sekakasvustoa, kuten maitohorsmaa. Rinteen yläosassa on mahdollisesti mäyrän, supikoiran tms. pesäkolo. Pellolla liikuskelee toisinaan metsäkauriita.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Huomionarvoiset kasvit pölkkynuoho ja ketoneilikka, nisäkäslajisto, paahteinen elinympäristö. Iso ja hyväkuntoinen hirsilato. Sijainti Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja näkyvällä paikalla Kerimäki-Punkaharju-maantien varressa.

Hoitosuositus: Ladon alapuolella vesakon raivaus vuosittain, jotta lato erottuu maisemassa jatkossakin. Ladon edustalla taimikon raivaus tarvittaessa, kedon umpeenkasvun estämiseksi. Pellon reunavyöhykkeellä nuoren taimikon harvennus valoisuuden ja paahteisuuden lisäämiseksi, myös pujon ja muiden korkeiden kasvien niitto ennen siemenvaihetta leviämisen estämiseksi ja ketokasvillisuuden lisäämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

24. Kuuttilan Saraninmäki, Kerimäki (*)

Kerimäki-Punkaharju -maantiehen ja peltoihin rajoittuva kumpare on maisemallisesti keskeinen ja erottuva kohde Haapaniemessä. Kumpareella kasvaa harvakseltaan maisemamäntyjä ja monirunkoisia pihlajia. Alue on palvellut lehmilaitumena vielä neljä vuotta sitten. Vuosikymmenien laidunnuksen seurauksena kumpareelle on kehittynyt edustava hakamaarakenne ja monipuolinen keto- ja niittykasvillisuus useine huomionarvoisine lajeineen. Kasvillisuudessa on havaittavissa paikoitellen yksipuolistumista. Alueella sijaitsee pieni vilja-aitta ja toisessa päässä suuri puimala eli sarani.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Pitkä laidunhistoria, monipuolinen niittykasvillisuus sekä huomionarvoiset lajit aholeinikki, kenttätyräkki, ketokäenminttu, ketokaunokki, kesämaitiainen, pölkkyruoho ja ketoneilikka. Sijainti Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja näkyvällä paikalla maantien varressa.

Hoitosuositus: Laidunnus. Mikäli laidunnus ei järjesty, alue olisi hyvä vuosittain niittää ja korjata niittotähde pois.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki

25. Kuuttilan kuusikuja, Kerimäki

Haapaniemen kylällä, Kuuttilan tilalla johtaa maantieltä talolle suora kuusikuja. Kuja muodostuu pääasiassa pihtakuusista, joukossa kasvaa myös jotain metsäkuusia ja koivuja. Puut ovat hyväkuntoisia ja melko kookkaita, rivistö on toisella puolen korkeampi kuin toisella. Puiden alla kasvaa mm. punaherukkaa, karviaista ja tertsuseljaa sekä niitty- ja rikkakasvillisuutta.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ja näkyvällä paikalla maantien varressa.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden säännöllinen niitto ja poiskorjuu. Mahdollisesti kujan jatkaminen maantielle asti.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

26. Kosolan puustosaareke, Kerimäki

Haapaniemessä, Kosolan pellon keskellä sijaitsee pieni puustoinen ja kivinen saareke, jossa kasvaa iso mänty, monirunkoisia pihlajia ja muuta lehtipuustoa. Kasvillisuus on enimmäkseen korkeakasvuista, paikoin sananjalkavaltaista.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitosuositus: Harmaaleppien ja tarvittaessa muidenkin puiden harvennus puuston aukkoisuuden säilyttämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

27. Kosolan haka, Kerimäki (*)

Puruveteen rajoittuva Haapaniemi on ollut lähes kokonaan metsälaitumena vuosikymmenien ajan, ja haka on ollut osa sitä. Metsälaidun on jäänyt pois käytöstä muutama vuosi sitten, hakaa laidunnettiin vielä edellisenä kesänä.

Haassa kasvaa suuria mäntyjä ja nuoria harmaaleppiä. Puusto on melko tiheää. Rannan tuntumassa on komeita maisemamäntyjä, terveleppärivi sekä hyvin iäkäs, paksurunkoinen pihlaja. Ruohovaltainen niittykasvillisuus on monilajista ja edustavaa, mm. nurmitarta, hiirenporrastuppaita, jäkkituppaita, maakivillä sammalta ja varvikkoa. Paikoin vatukko on valta-asemassa. Pellon reunalla, avoimella osalla kasvillisuus on yksipuolista ja rehevöitynyttä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Pitkä laidunhistoria, hyvä hakamaarakenne, monipuolinen kasvillisuus ja huomionarvoiset lajit nurmitatar ja jäkki. Sijainti Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitosuositus: Laidunnus ja puuston harvennus.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

- 22.2 Haapaniemen pellonreunat, Kerimäki
 23. Kuuttilan lato ympäristöineen, Kerimäki (*)
 24. Kuuttilan Saraninmäki, Kerimäki (*)
 25. Kuuttilan kuusikuja, Kerimäki

26. Kosolan puustosaareke, Kerimäki
 27. Kosolan haka, Kerimäki (*)
 28. Kosolan pellonreuna, Kerimäki

28. Kosolan pellonreuna, Kerimäki

Haapaniemessä, kookkaan mäntymetsän ja pellon välisellä reunuksella, on pellolta työnnettyjä kiviä ja paikoin ladottua kiviaitaa. Aidan edustalla on kapea, pääosin ketomaisen kasvillisuuden vyöhyke. Puuston aukkopaikoissa on laajempia ketolaikkuja, kielo- ja metsäruusukasvustoja ja hiekkapaljastumia. Toisessa päässä reunusta on nuori koivikko.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Ketokasvillisuus, hiekkapaljastumat, ladottu kiviaita. Sijainti Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitosuositus: Lehtipuuston ja pensaikon harvennus ja myös yksittäisten isojen mäntyjen poisto aukkoisuuden ja valoisuuden lisäämiseksi ja kiviaidan korostamiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

29. Kulennoisten pohjavesialueen pellot Haapaniemessä, Kerimäki

Kulennoisten pohjavesialueelle ulottuu viljelyssä olevia pelloja Haapaniemessä. Pohjavesialueella sijaitseville pelloille on mahdollista hakea erityistukea viljelyn ja pohjavesialueen vaatimusten yhteensovittamiseksi.

Rahoitusmuoto: Pohjavesialueiden peltoviljelyn erityistuki tai suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki.

30. Ketorinne Haapaniemessä, Kerimäki

Maisemallisesti kaunis, tilustien ja rakennusten rajaama kolmiomainen alue sijaitsee Haapaniemessä, loivassa etelä-lounaisrinteessä. Ylärinteessä on harvapuustoista, paahteista ja kasvillisuudeltaan melko edustavaa ketoa, mm. ketoneilikkaa. Alempana tien varressa, kasvillisuudeltaan yksipuolisemmalla osalla kasvaa komea maisemamänty sekä harmaaleppätiheikkö. Alueella ovat laiduntaneet aikoinaan viereisen tilan vasikat liekanarun päässä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Ketokasvillisuus ja huomionarvoinen ketoneilikka. Sijainti maantiemaisemassa, Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitosuositus: Laidunnus tai niitto. Alarinteen yksipuolistuneella osalla niitto ja poiskorjuu vuosittain niittylajiston lisäämiseksi. Keto-osalla riittää harvempikin niitto umpeenkasvun estämiseksi. Harmaalepikon voi joko poistaa kokonaan, sitä voi harventaa tai sen voi jättää nykyiselleen. Rautaromut kerätään pois.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen (tai perinnebiotooppien hoidon) erityistuki.

31. Haapasaareke Haapaniemessä, Kerimäki

Pieni haapoja ja koivuja kasvava saareke sijaitsee pellon keskellä Haapaniemen tienvarsimaisemassa.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti maantien varressa, Haapaniemen kylällä, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella.

Hoitosuositus: Pensaikon raivaus, jotta puut ja maakivet erottuvat.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

32. Peräahon rantaniitty ja kosteikko, Punkaharju (*)

Peräahon tilan alava ja tulvaherkkä peltoalue sijaitsee Puruveden Nunnanlahden rannassa, Kerimäki-Punkaharju-maantien varressa. Pellon ja rannan välissä on monilajinen, luhtainen rantaniitty. Niittyä on laidunnettu 10-15 vuotta sitten säännöllisemmin, sen jälkeen satunnaisesti. Sitä on niitetty muutaman vuoden välein umpeenkasvun estämiseksi. Niityllä ja ojien varsilla kasvaa mm. keltakurjenmiekkaa ja leveäosmankäämiä. Alueen linnustoon kuuluvat laulujoutsen, sinisorsa, isokuovi, töyhtöhyppä ja ruskosuohaukka.

Alue on erinomainen kosteikon paikka. Kosteikon yhteyteen tulisi tehdä myös laskeutusallas. Kaivutyöt olisi hyvä keskittää pellon osalle, jotta monilajinen luhtaniityn kasvillisuus säilyisi.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monilajinen ja harvinainen perinnebiotooppi rantaniitty, linnusto- ja maisemamerkitys.

Hoitosuositus: Rantaniityn ja muun reuna-alueen niitto tai laidunnus umpeenkasvun estämiseksi, muut kosteikkosuunnitelman mukaiset toimenpiteet.

Rahoitusmuoto: Ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa ja jatkossa monivaikutteisen kosteikon erityistuki.

33. Peräahon mäntymetsälaidun, Punkaharju

Peräahon pellon ja metsän reunassa sijaitsee pieni, kolmiomainen, mäntyjä kasvava laidunalue. Kasvillisuus on ruohoista ja mustikanvarpuista metsäkasvillisuutta. Puusto on melko tiheää ja taimia on noussut jonkin verran.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla Jukolan maisema-alueella.

Hoitosuositus: Tehokkaampi laidunnus. Puustoa voi hieman harventaa. Laajentaminen mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi mökkien varren metsikköön ja aitaaminen pelloista erilleen.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki tai perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

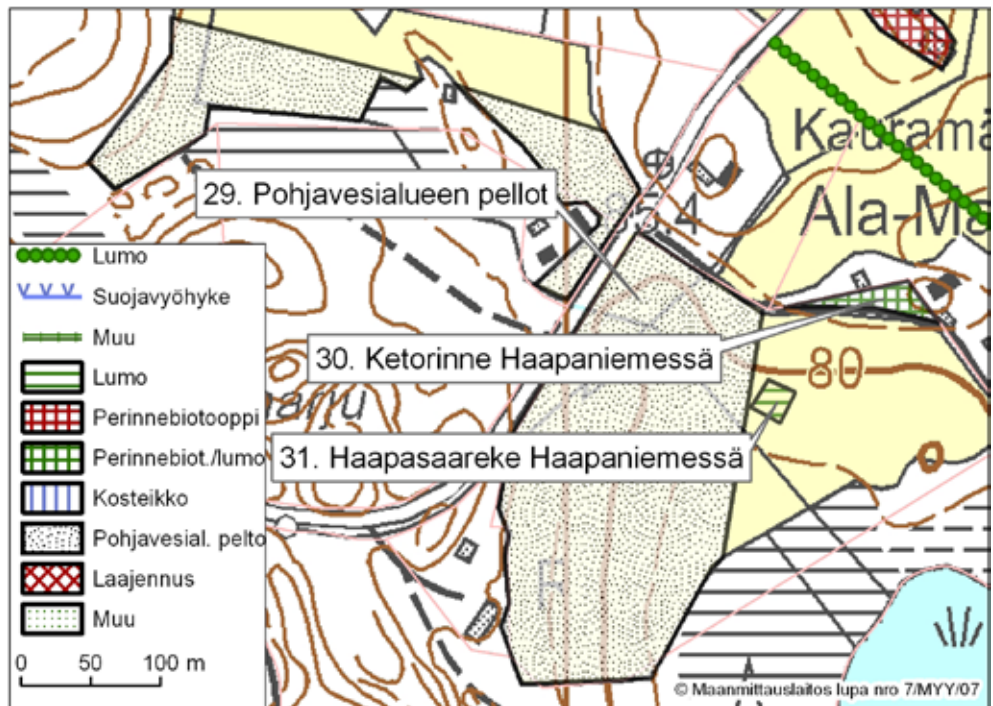
34. Peräahon kuusi- ja harmaaleppämetsälaidun, Punkaharju

Peräahon pihapiirin ja peltojen välissä sijaitsee tiheäpuustoinen metsälaidun, jota reunustavat osan matkaa riukuaidat. Puusto on pääasiassa kuusikkoa, lounaisosassa kasvaa komeita, iäkkäitä harmaaleppiä. Aidanvierillä on avoimia, niittymäisiä kohtia. Kuusikon keskellä on laaja nokkoskasvusto paikalla, jossa on aiemmin säilytetty navetasta tuotua lantaa. Sen rehevöittävä vaikutus on edelleen huomattava, mm. ympäröiviä puita on kuollut.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Harmaaleppikko, sijainti seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla Jukolan maisema-alueella.

Hoitosuositus: Tehokkaampi laidunnus koko metsälaitumen alueella, pelloista erilleen aidattuna. Kuusten harvennus aukkoisesti ja vähitellen, jotta kenttäkerroksen kasvillisuus saa valoa ja vahvistuu, mutta ei rehevöidy liikaa. Lantapatterin poisto, jotta rehevöittävä vaikutus loppuu.

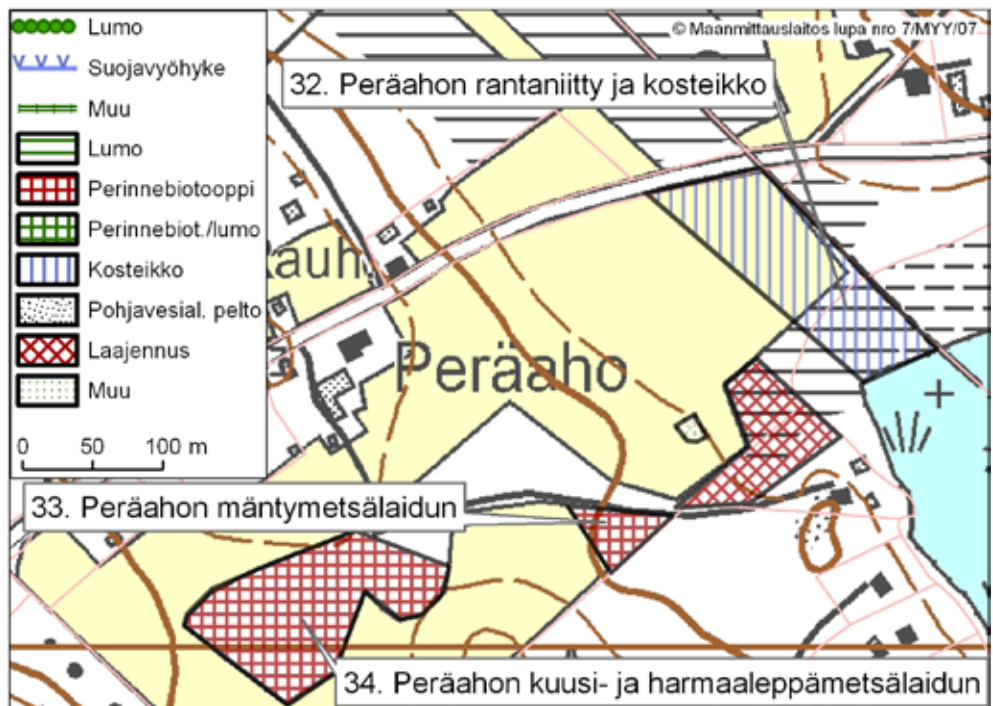
Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki (tai mahdollisesti ensimmäinen vuosi ei-tuotannollisten investointien tuki ja jatkorahoitus perinnebiotooppien hoidon erityistuki).

29. Kulennoisten pohjavesialueen pellot Haapaniemessä, Kerimäki

30. Ketorinne Haapaniemessä, Kerimäki

31. Haapasaareke Haapaniemessä, Kerimäki

32. Peräahon rantaniitty ja kosteikko, Punkaharju (*)

33. Peräahon mäntymetsälaidun, Punkaharju

34. Peräahon kuusi- ja harmaaleppämetsälaidun, Punkaharju

35. Parantaan rantaniitty ja -haka, Punkaharju

Pihlajaveden rannassa sijaitseva entinen laidunalue kiertää rantaa kapeana vyöhykkeenä. Enin osa laitumesta on koivu- ja tervaleppähakaa, vain pohjoispäässä on pieni avoin rantaniitty. Maakiviä on paljon. Niittyosalla laidunsivat lehmät vielä edellisenä kesänä, haka on jäänyt pois käytöstä pari-kolme vuotta sitten. Rantaniityllä kasvillisuus on melko monilajista, haassa kasvaa pääasiassa niukkalajista, nurmilauhavaltaista niittyä, myös rehevöitymistä ilmentävää kasvillisuutta on paikoin melko paljon.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Harvinainen perinnebiotooppityyppi rantaniitty. Maisemallista merkitystä, sijainti Kulennoislahden rannalla, osana Kulennoisten kylämaisemaa vastarannalta katsoen. Rajautuu Niitlahden Natura 2000 -alueeseen (FI0500043).

Hoitosuositus: Laidunnus, mikäli mahdollista. Muussa tapauksessa rantaniityllä niitto ja poiskorjuu vuosittain. Hakaosalla raivaus vuosittain, jotta näkymät pysyvät avoimina.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen (tai perinnebiotooppien hoidon) erityistuki.

36. Parantaan kiviaita, Punkaharju

Kaunis, ladottu kiviaita sijaitsee pellon ja vastahakatun entisen mäntymetsälaitumen välissä. Kiviaidan edustalla on kapea kaistale laidunnuksen seurauksena kehittyntä ketoa ja niittyä, ja myös aidan takana, entisen metsälaitumen puolella on niittykasvillisuutta jäljellä. Lähempänä rantaa kiviaidan takana on lehtipuustoa, mm. nuoria maisemahaapoja, sekä tiheä kuusimetsä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Niittykasvillisuus ja huomionarvoiset lajit kalliokieli, ketokaunokki ja pölkkyruoho. Alue rajautuu Niitlahden Natura 2000 -alueeseen (FI0500043).

Hoitosuositus: Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain, kiviaidan kunnossapito, pensaikon ja lehtipuuston raivaus aidan luona.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen (tai perinnebiotooppien hoidon) erityistuki.

37. Kuikanniemen metsälaidun, Punkaharju

Pihlajaveteen työntyvässä Kuikanniemessä sijaitsee laaja metsälaidunalue, joka rajautuu pitkältä matkalta rantaan. Metsälaidun on pääasiassa OMT-kuusikkoa, jossa varpuja on vähän. Alueeseen sisältyy pieni pelto. Tienpohjilla ja -pientareilla sekä peltotilkun päässä kasvaa niittykasvillisuutta. Metsälaitumen ja pellon reunassa pitkällä matkalla on kiviaita. Alueella laidunsivat hevoset viimeksi kolme vuotta sitten. Ennen hevosia alueella ovat laiduntaneet hiehot.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Niittykasvillisuus, pitkään jatkunut laidunnus. Rajautuu Niitlahden Natura 2000 -alueeseen (FI0500043).

Hoitosuositus: Laidunnus. Kuusten harvennus esim. tien ja hevospolkujen varrelta valoisuuden ja niittykasvillisuuden lisäämiseksi. Perinnebiotoopin yhteydessä pelto olisi hyvä jättää viljelemättä, esim. vapaaehtoinen kesanto tai pysyvä laidun.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki. Metsä ei kaikilta osin välttämättä täytä tukiehtoja. Pellosta voi myöhemmin kehittyä myös luonnonmonimuotoisuuspelto, jolloin sille käy luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

38. Kuikanniemen pellonreuna, Punkaharju

Kuikanniemen peltoaukean etelään ja lounaaseen avautuvalla reunuksella kasvaa muutamia komeita maisemamäntyjä nuoremman männikön ja lehtipuuston joukossa. Osan matkaa reunus on puuton, ja takana kulkee peltotie. Reunuksella on pellolta työnnettyjä kiviä ja osalla matkaa ladottua kiviaitaa. Kasvillisuus on paikoin matalaa niitty- ja varpukasvillisuutta, ja paikoin korkeakasvuista ja pusikkoista. Pellolla äänteli ruisrääkkä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Niittykasvillisuus ja huomionarvoinen pölkkynuoho, ruisrääkkä, maisemapuut, kiviaita.

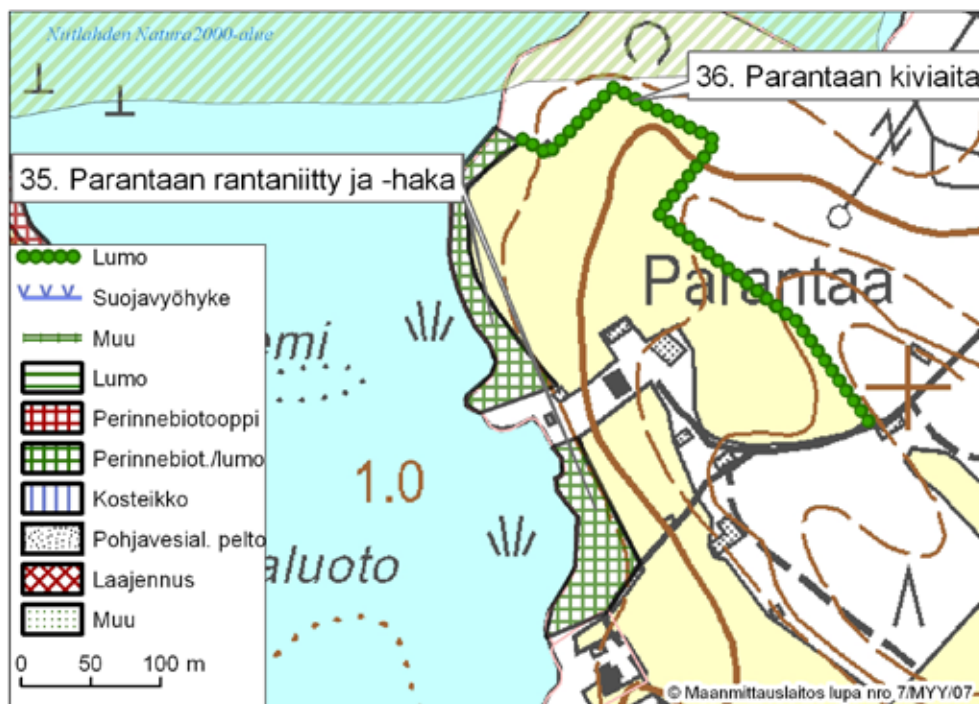
Hoitosuositus: Niittykasvillisuuden niitto ja poiskorjuu, harmaaleppien ja myös muun lehtipuuston harvennus umpeenkasvun estämiseksi. Kiviaidan kunnossapito.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

39. Kuikanniemen laskeutusaltaat/kosteikot, Punkaharju

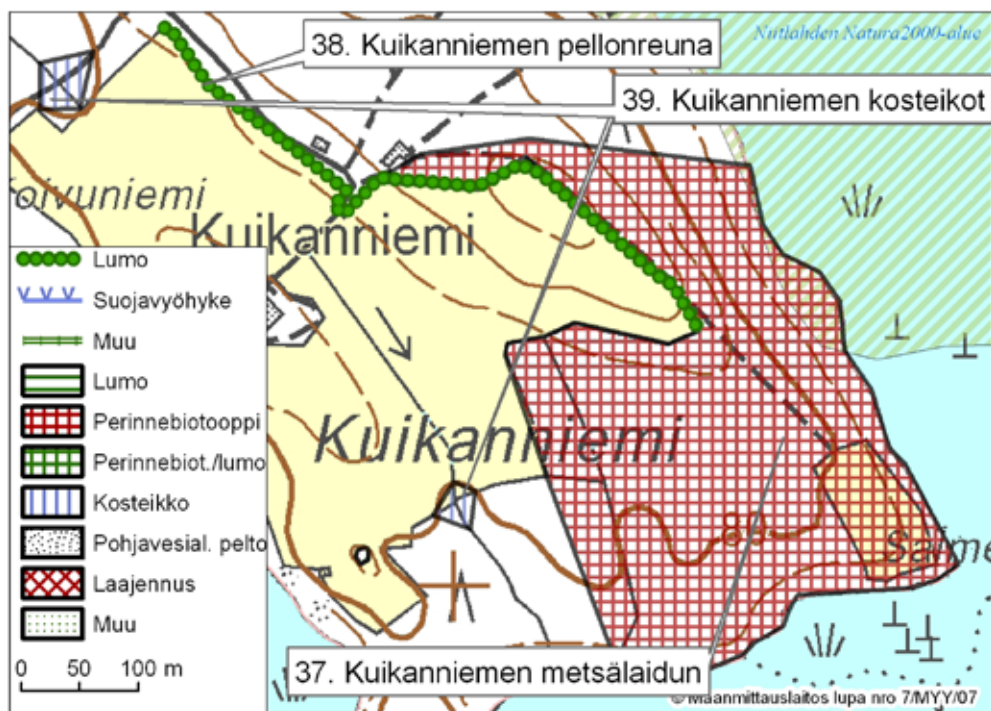
Kuikanniemen peltoaukean molemmilla laiteilla on laskuojat, jotka keräävät peltoaukean vedet ja johtavat ne suoraan Saimaaseen. Molempien ojien suulla on erinomainen paikka laskeutusallas/kosteikko-yhdistelmälle.

Rahoitusmuoto: Ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa ja jatkossa monivaikutteisen kosteikon erityistuki.

35. Parantaan rantaniitty ja -haka, Punkaharju

36. Parantaan kiviaita, Punkaharju

37. Kuikanniemen metsälaidun, Punkaharju

38. Kuikanniemen pellonreuna, Punkaharju

39. Kuikanniemen laskeutusaltaat/kosteikot, Punkaharju

40. Halolan pellonreuna, Punkaharju

Kulenkoisten kylämaisemassa peltojen keskellä sijaitsevat Halolan puustoiset, kivikkoiset pellonreunukset. Osa reunuksista on naapurin (Heikkilän) kanssa yhteisiä kohteita. Etelään avautuvan melko jyrkän pientareen päällä kasvaa kauniita suuria pihlajia ja myös muuta lehtipuustoa. Puustoisilla kohdin reunuksella on monilajista ketokasvillisuutta, puuttomilla kohdin pensaas sekä maitohorsma ja koiranheinä ym. rehottavat.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Vanhat puut, niittykasvillisuus ja huomionarvoinen ketoneilikka, sijainti kylätien varressa, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla Kulenkoisten maisema-alueella.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu, paikoin nuoren puuston harvennus.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

41. Heikkilän pellonreuna, Punkaharju

Kulenkoisten kylätien molemmiin puolin pellolla on pellolta kerätyistä kivistä kasatut puustoiset kivirauniot maanomistusrajalla (reunusten toiset puolet kuuluvat Halolan ja Silvolaan maihin). Komeita monirunkoisia, vanhoja pihlajia sekä muuta monilajista nuorta puustoa ja pensaikkoa. Puiden ympärillä on pieniä niittymäisiä kohtia, puuttomilla kohdilla runsaasti sananjalka-vadelmakasvustoja.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Vanhat puut, monilajinen pensaikko, sijainti kylätien varressa, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla Kulenkoisten maisema-alueella.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden niitto ja raivaus, pensaiden ja pienten puiden harvennus umpeenkasvun estämiseksi. Säilytetään isot pihlajat ja marjovat pensaas ja komeat havupuut. Tavoitteena nykyisenkaltainen, harvapuustoinen yleisilme.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

42. Heikkilän kuusikuja, Punkaharju

Kulenkoisten kylätieltä kääntyy Heikkilän talolle kookkaiden kuusten reunustama kuja. Kuusikujaa reunustaa toisella puolella komea ladottu kiviaita. Kujassa kasvaa sekä nuorempia pihtakuusia että vanhempia metsäkuusia. Kuusten alla kasvaa ruohikko.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti kylätien varressa, seutukaavan maakunnallisesti arvokkaalla Kulenkoisten maisema-alueella.

Hoitosuositus: Kiviaidan kunnossapito, kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu. Kun puut tulevat huonokuntoisiksi, ei uusita yksittäisiä puita vaan puoli kerrallaan tai molemmiin puolin pidempi pätkä tai koko kuja.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

43. Heikkilän laskeutusallas ja kosteikko, Punkaharju

Kulenoisjärveen laskevan ojan varressa, pellon ylälaidassa, sijaitsee Heikkilän nykyinen laskeutusallas (1.). Laskeutusaltaan vähimmäiskoko tulee olla vähintään 30 aaria ja 0,5% valuma-alueesta, jotta erityistukiehdot täyttyvät. Laskeutusallas-kosteikkoyhdistelmän perustamista voisi harkita myös pellon alalaidalle, rannan puolelle (2.).

Rahoitusmuoto: Monivaikutteisen kosteikon hoito. Uutta perustettaessa ensin ei-tuotannollisten investointien tuki ja jatkossa monivaikutteisen kosteikon hoito.

44. Kulennoisjärven rantapeltto, Punkaharju

Hyvin vetinen ja vaikeasti viljeltävä rantapeltto Kulennoisjärven rannassa olisi hyvä saada pois viljelystä. Suojavyöhykkeen perustaminen on erityistukien kautta toteutettava vaihtoehto. Mukaan voi ottaa myös kapean puustokaistaleen pellon ja rannan välissä.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki.

40. Halolan pellonreuna, Punkaharju

41. Heikkilän pellonreuna, Punkaharju

42. Heikkilän kuusikuja, Punkaharju

43. Heikkilän laskeutusallas ja kosteikko, Punkaharju

44. Kulennoisjärven rantapeltto, Punkaharju

45. Haukiharjun pellonreunat, Punkaharju

Savonlinnan suunnasta Kulennoisiin saapuva kohtaa ensimmäiseksi peltoaukean tien molemmin puolin.

Tien pohjoispuolella sijaitsevaa kapeaa peltoa reunustaa metsäkaistale, jonka takana kohisee Lappeenrannantien liikenne. Metsällä on merkitys sekä melunvaimentajana että maisemametsänä Kulennoistientiellä liikkuville. Pellon ja metsän sekapuu-toisella reunuksella kasvaa monin paikoin tiheät pensaikot, ja avoimilla kohdin on niittykasvillisuutta. Reunukselle on työnnetty pellolta kiviä kasoihin, mutta niiden maisemallinen merkitys on vähäinen. Kivien lomassa kasvaa peltorikkakasveja ja mm. punakoisoa.

Kulennoistentien toisella puolella, valtatie risteyksessä sijaitsevan levähdyspaikan sekä pellon välissä on kapea reunavyöhyke, jolla kasvaa mäntyjä ja koivuja. Pellolta on työnnetty suuria lohkaraita reunukselle. Reunuksella on lähinnä maisemallista merkitystä valtatie levähdyspaikan suuntaan.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monilajinen puusto ja pensaat, maisemallinen merkitys kylätien varressa.

Hoitosuositus: Pidemmän reunuksen osalla kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain, tarvittaessa pensaikon harvennus, niittykasvillisuuden lisäämiseksi ja pusikoitumisen estämiseksi. Länsireunalta voi harventaa kuusia reunuksen ilmeen pehmentämiseksi. Lyhyemmällä reunuksella puuston harvennus.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

46. Kulennoisten risteysalueen metsikkö, Punkaharju (*)

Keskeisellä paikalla Kulennoistentien ja Lahdenkyläntien risteyksessä on kolmelta puolelta pellon ympäröimä metsäalue. Metsikössä on runsaslajinen ja monimuotoinen puusto: rauduskoivu, haapa, kuusi, raita, harmaaleppä, vaahtera, tervtusselja, tuomi, pihlaja ja siperianlehtikuusi. Osa puista on lahoja. Kasvillisuus on melko köyhää ja kivikko peittää suuren osan alueesta. Metsän reunassa on myös pätkä ladottua kiviaitaa. Kylätien puoleisella reunalla on avoin, niittymäinen alue. Sen reunassa sijaitsee mm. kylän ilmoitustaulu.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monimuotoinen puusto, sijainti kylätien varressa, Kulennoisten maakunnallisesti arvokkaalla seutukaavan maisema-alueella.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain risteyksen puoleiselta niittyosalta. Puuston ja pensaiden harvennus metsikön reunoilta, monimuotoisuus säilyttäen. Kiviaitaa voisi ottaa enemmän esille.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

47. Kulennoisten risteysalueen pellonreuna, Punkaharju

Keskeisellä paikalla Kulennoistentien ja Lahdenkyläntien risteyksessä sijaitsee pelto, jota reunustaa lehtipuuvaltainen reunus. Reunuksella on kivikasoja ja osalla matkaa ladottua kiviaitaa. Puusto on monilajinen. Kasvillisuus on paikoin sananjalan tai vadelman vallitsemaa, paikoin heinävaltaista ja paikoin myös niittykasvillisuutta.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti kylätien varressa, Kulennoisten maakunnallisesti arvokkaalla seutukaavan maisema-alueella.

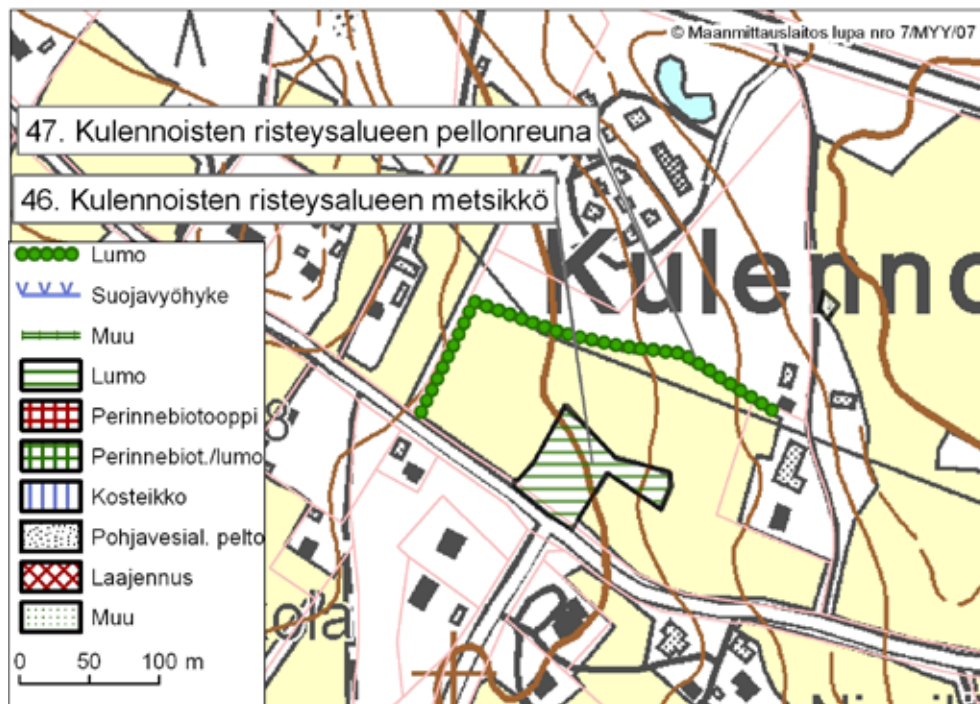

Hoitosuositus: Pensaikon raivaus etenkin kiviaidan kohdalta. Niittykasvillisuuden hoito niittymäisillä kohdin. Puustolla ei välitöntä hoitotarvetta, mutta jatkossa myös puuston harvennus monimuotoisuus huomioiden.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

45. Haukiharjun pellonreunat, Punkaharju

46. Kulennoisten risteysalueen metsikkö, Punkaharju (*)

47. Kulennoisten risteysalueen pellonreuna, Punkaharju

48. Iskolan pellonreuna, Punkaharju

Iskolan vanha tila sijaitsee Pausunmäen jyrkäkässä rinteessä, joka viettää kaakkoon ja Lahdenkyläntielle päin. Maantiemaisemassa erottuu pellon kivinen ja puustoinen reunus, jonka monimuotoinen ja monilajinen puu- ja pensaskerros muodostuu pihlajista, tuomista, harmaalepistä ja raidoista sekä monista marjapensaista. Aluskasvillisuus on enimmäkseen korkeakasvuista ja yksipuolista. Reunukseen liittyy myös leveämpi kohta, ilmeisesti vanha hedelmätarha, jossa omenapuut kasvavat vadelmatiheiköiden keskellä. Ylärinteessä kivinen reunus vaihtuu harvakseltaan koivuja kasvavaksi niittymäiseksi tienpientareeksi.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monimuotoinen puusto ja pensaskerros, tienpientareen niittykasvillisuus. Sijainti tienvarsimaisemassa.

Hoitosuositus: Puuston, lähinnä pajukon harvennusta kivreunukselta. Marjovat lajit säästetään. Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu pientareelta niittykasvillisuuden ylläpitämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

49. Purhonmäen metsälaidun, Punkaharju

Lahdenkylässä, Pihlajaveden rannassa sijaitsevan Purhonniemen rantaa kiertää metsäkaistale, jota on vaihtelevasti laidunnettu aiemmin. Rannasta talolle johtava puukuja jakaa metsäalueen kahteen osaan. Alueesta saa erinomaisen metsälaidunkokonaisuuden.

Metsäalueen pohjoisosa sisältyy Niitlahden Natura-alueeseen, siinä kasvaa harvahko ja yleisilmeeltään valoisa koivikko. Järeiden ja nuorempien koivujen joukossa on myös harmaaleppä-pihlajatiheikköä. Ruohoisen metsäkasvillisuuden joukossa on niittylajistoa. Pellon puolella metsälaidun rajautuu ladottuun kiviaitaan ja sen päällä on riukuaidan jäänteitä. Aluetta on laidunnettu kymmenkunta vuotta sitten.

Puukujan eteläpuolella on kookaspuustoista entistä lehtometsälaidunta, nuori istutuskuusikko sekä entiseen hakaan vanhojen koivujen joukkoon istutettu nuori koivikko. Kasvillisuus vaihtelee kuusikon neulasmatosta entisen haan ruohovaltaiseen niittykasvillisuuteen. Entinen haka on osaksi ladottujen kiviaitojen rajaama. Erikoisuutena voi mainita kuusikossa, aivan vesirajassa sijaitsevan pienen uimakopin, joka on peräisin mahdollisesti 1920-luvulta.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Entistä laidunta, komeat kiviaidat. Osa alueesta sisältyy Niitlahden Natura 2000 -alueeseen (FI0500043).

Hoitosuositus: Laidunnus peltolaitumista erillään. Istutuskuusikko ei ole nykyisellään erityistukikelpoinen, mutta sen voi silti sisällyttää laitumeen tai harventaa sitä tukiehtojen täyttämiseksi.

Rahoitusmuoto: Ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa ja jatkossa perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

50. Purhonmäen puukuja, Punkaharju

Lahdenkylässä sijaitsevan, seutukaavassa suojeltavaksi merkityn Purhonmäen päärakennuksen luota alas rantaan johtava puukuja koostuu vanhoista kuusista, pihtakuusista ja koivuista, joiden joukossa kasvaa joitain nuorempia kuusia ja vaahteroita. Pellon puolella kujaa reunustaa komea, ladottu kiviaita. Ylärinteessä kujan kasvillisuus on kuivempaa ja heinävaltaisempaa niittyä, alarinteessä rehevämpää.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Vanhat puut, ladottu kiviaita, sijainti kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten pihapiirissä. Rajautuu Niitlahden Natura 2000-alueeseen (FI0500043).

Hoitosuositus: Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vähintään kerran kesässä. Kiviaidan kunnossapito. Puiden hoito oksia poistamalla. Osa vanhoista puista alkaa olla huonokuntoisia. Kun niiden poisto tulee ajankohtaiseksi, uudet puut kannattaa istuttaa hieman kauemmas kiviaidasta, mikäli mahdollista. Koko kujaa ei ole tarpeen uusida kerralla, koska kyseessä on monilajinen ja eri-ikäisten puiden muodostama kuja.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

51. Purhonmäen suojavyöhyke, Punkaharju

Purhonmäen rinnepelto Lahdenkylässä laskee melko jyrkästi Pihlajaveden Likolahteen. Pellon alalaidassa on veden vaivaama alue, jolle voisi perustaa suojavyöhykkeen. Suojavyöhyke voisi olla tarpeellinen myös pellon alla virtaavan ojan varteen. Suojavyöhykettä voi laiduntaa.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki.

52. Purhonmäen puustosaareke, Punkaharju

Lahdenkyläntien varressa huomio kiinnittyy Purhonmäen laidunpellon keskellä sijaitsevaan pieneen saarekkeeseen. Saarekkeella kasvaa kaksi maisemamäntyä, joiden välisellä alueella on avokalliota, pellolta kerättyjä kiviä sekä osaksi rehevöitynyttä kasvillisuutta. Myös kalliokedon kasvillisuutta.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti maantien varressa, maisemapuut, huomionarvoinen aholeinikki.

Hoitosuositus: Laidunnus, rehevöitymisen ehkäisy.

53. Purhonmäen tienpiennar, Punkaharju (*)

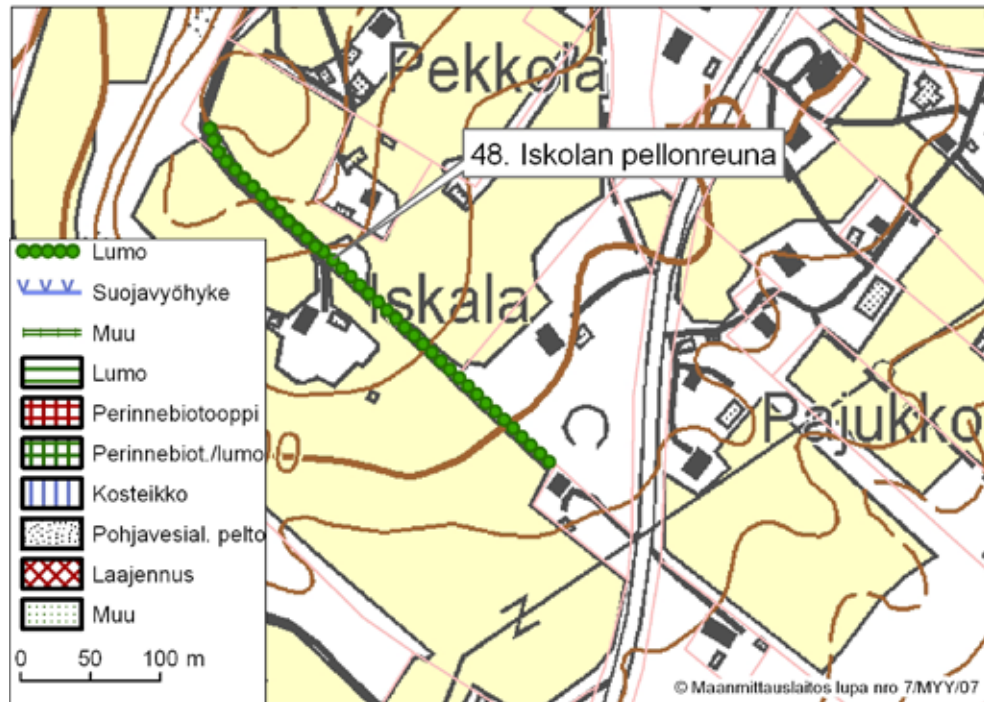
Lahdenkyläntieltä Purhonmäen tilalle johtavan, pellon halki kulkevan tien pientareet ovat kasvillisuudeltaan monilajiset ja maisemallisesti viehättävät. Pientareella kasvaa pääosin keto- ja niittykasvillisuutta, mm. pölkkynuohoa sekä ketomaisilla kohdilla mm. matalaa ruoholaukkaa ja ketoneilikkaa. Paikoitellen kasvillisuus on yksipuolistunutta ja rehevöitynyttä, mm. sananjalkaa ja koiranputkea. Pientareet ovat muutamaa koivua lukuun ottamatta puuttomat. Osalla matkaa pientareita reunustaa matala kiviaita. Pienen kallionyppylän kohdalla piennar levenee. Tämä osa on ollut laidunnettuna peltolaitumen yhteydessä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Keto- ja niittykasvillisuus, huomionarvoiset ketoneilikat ja pölkkynuoho, ladottu kiviaita, maisemamerkitys.

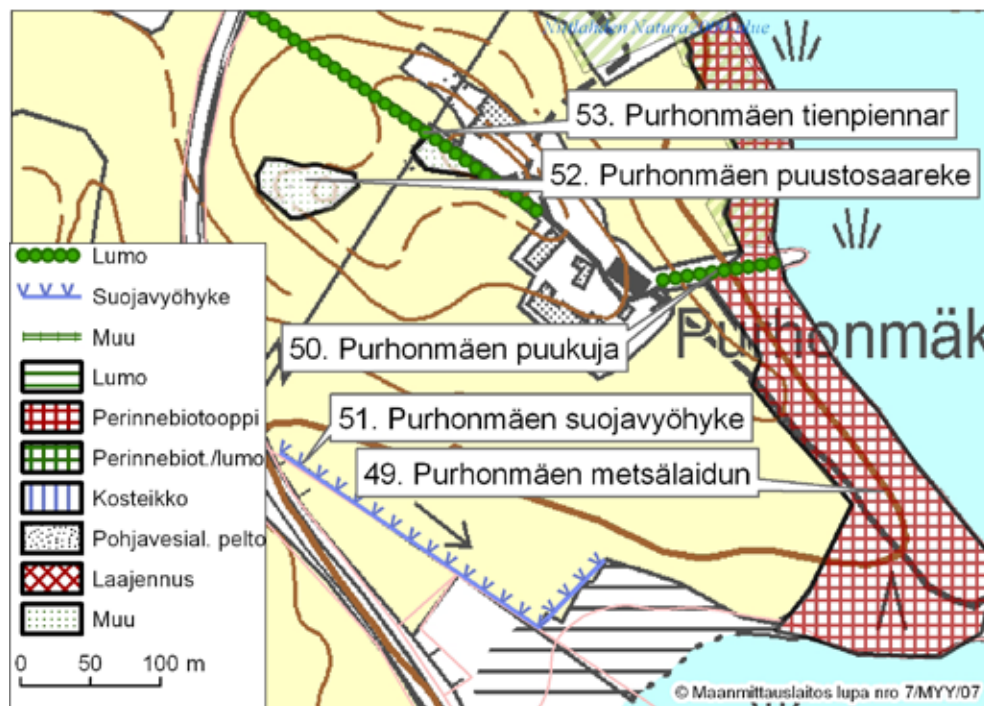
Hoitosuositus: Laidunnus tai niitto loppukesällä ja niittotähteen poiskorjuu parin päivän päästä. Tehostettu hoito etenkin rehevöityneillä kohdilla.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

48. Iskolan pellonreuna, Punkaharju

49. Purhonmäen metsälaidun, Punkaharju
 50. Purhonmäen puukuja, Punkaharju
 51. Purhonmäen suojavyöhyke, Punkaharju
 52. Purhonmäen puustosaareke, Punkaharju
 53. Purhonmäen tienpiennar, Punkaharju (*)

54. Rajakiven mäntymetsälaidun, Punkaharju

Lahdenkylässä sijaitsevan Rajakylän tilan karja laidunsi hakamaisella metsälaitumella vielä kymmenkunta vuotta sitten. Käytöstä pois jäänyt metsälaidun on edelleen melko edustava puustoltaan ja kasvillisuudeltaan. Harvassa kasvavat männyt ovat melko kookkaita. Kasvillisuus on heinävaltaista, paikoin löytyy kauniisti kukkivia niittyalueita.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Hyvä puustorakenne ja niittykasvillisuus.

Hoitosuositus: Laidunnus.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

55. Rajakiven pellonreunat, Punkaharju

1. Rajakiven pihapiiriä ympäröivien peltojen reunukset ovat kivikkoiset ja lehtipuustoiset. Tienpielessä kasvaa yksi komea maisemamänty. Reunuksen toisessa päässä on pieni haapasaareke. Kasvillisuudeltaan paras niittymäinen alue on talon itäpuolisen pellon reunalla. Muualla kasvillisuus on pensaikkoisempaa ja paikoin rehevöitynyttä, mm. sakokaivon ympärillä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Niittykasvillisuus

Hoitosuositus: Niittyreunuksella taimettumisen ja umpeenkasvun estämiseksi raivaus ja poiskorjuu, mahdollisesti myös kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu. Muualla reunuksella pensaikon harvennus monilajisuuden ja monimuotoisuuden ylläpitämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

2. Rajakiven pitkän ja kapean, etelä-kaakkoon loivasti viettävän pellon molemmilla reunoilla on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Aluetta on laidunnettu kymmenkunta vuotta sitten. Pellon yläreunalla kasvaa maisemamäntyjä ja sekapuustoa. Taustalla on osalla matkaa tiheä kuusikko ja osalla hakkuuaukea. Kasvillisuus on paikoin matalaa varpuketoa. Pellon alareunalla jää pellon ja peltotien väliin kapea sekapuustoinen, kivikkoinen kaistale. Kivenlohkareiden päällä ja lomassa on korkeakasvuista rehevää kasvillisuutta ja mm. marjapensaita.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Ketokasvillisuus, vanhat männyt, monimuotoinen pensaskerros.

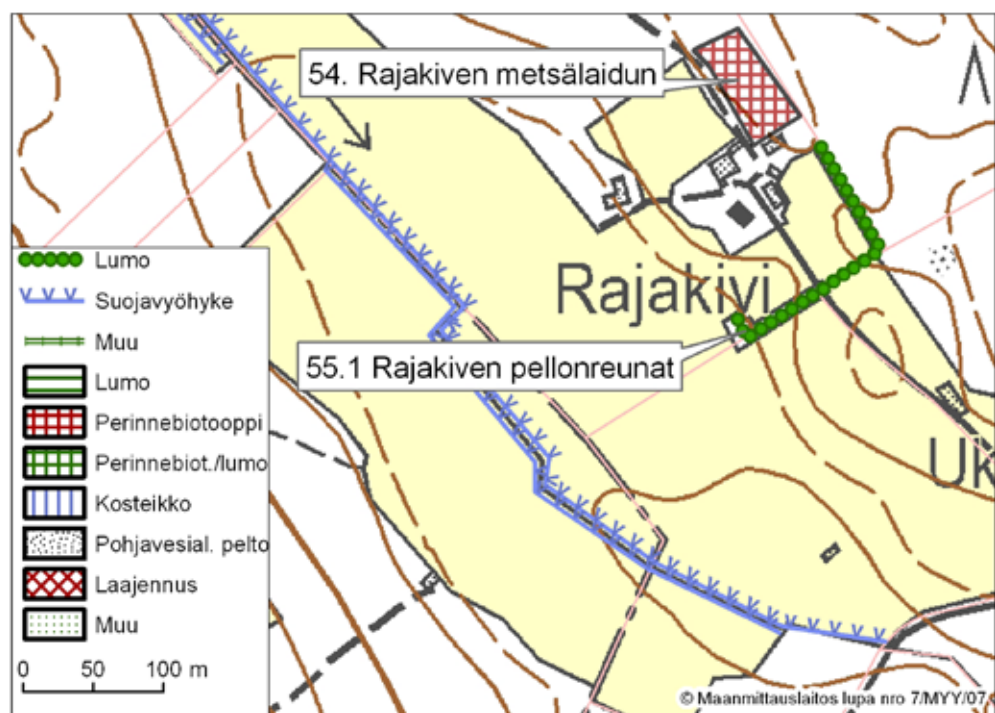
Hoitosuositus: Harmaalepikon ja pensaikon raivaus etenkin maisemamäntyjen, kiviaidan jäänteiden ja ketokasvillisuuden kohdalta.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

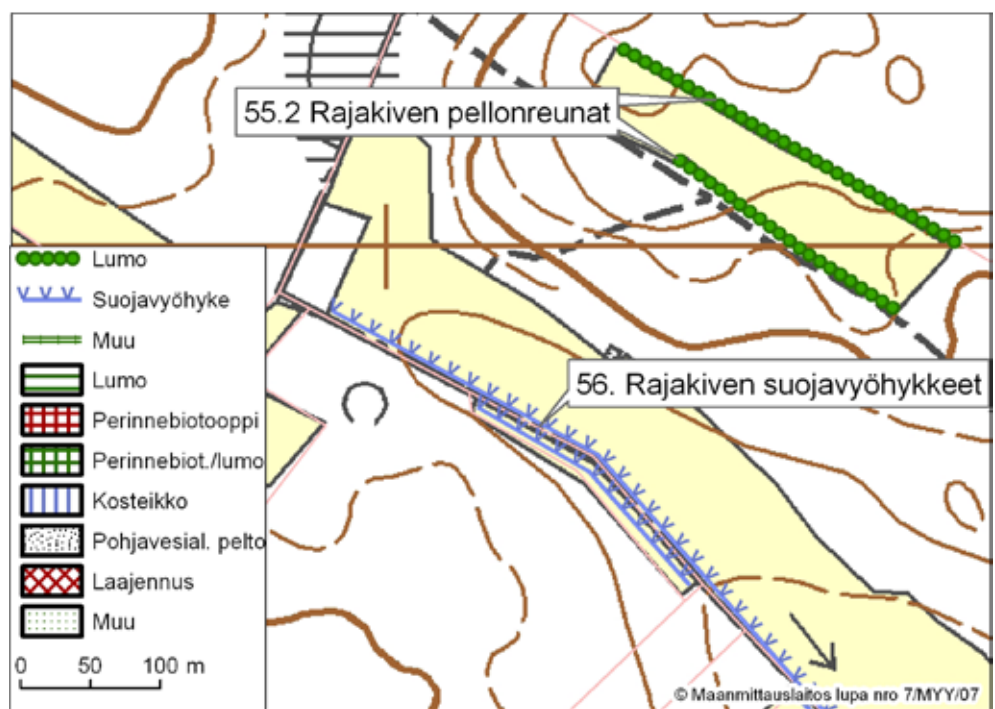
56. Rajakiven suojavyöhykkeet, Punkaharju

Rajakiven pellot sijaitsevat Saimaaseen laskevan Töröjoen varressa. Suojavyöhykkeet koko matkalle joen varteen olisivat tarpeen.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki.

54. Rajakiiven mäntymetsälaidun, Punkaharju
55.1 Rajakiiven pellonreunat, Punkaharju

55.2 Rajakiiven pellonreunat, Punkaharju
56. Rajakiiven suojavaöhykkeet, Punkaharju

57. Eskolan laidun, Punkaharju

Lahdenkylässä sijaitsee maantiehen ja peltoihin rajoittuva kolmiomainen laidunalue, joka on suurelta osin tiheää kuusimetsälaidunta. Tienvarressa on pieni alue avointa niittyä ja reunamilla on koivuja ja harmaaleppätiheikkö. Niittyalue on hyvin kaunis ja monilajinen. Kuusikon aluskasvillisuus on varjostuksesta johtuen harvahkoa ja mahdollisesti lisäruokinnasta johtuvan ravinnekulkeuman seurauksena yksipuolista. Paikoin on lehtolajistoa. Aluetta laidunnetaan peltolaitumen yhteydessä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Niittykasvillisuus, sijainti maantien varressa.

Hoitosuositus: Laidun aidataan erilleen pelloista. Puustoa harvennetaan vähitellen valoisuuden lisäämiseksi, tavoitteena harva, epäsäännöllisesti aukkoinen puusto ja niittykasvillisuuden lisääntyminen. Laidun voisi toimia esimerkiksi vasikkahakana, jolloin eläimet siirtyvät ravinnon loputtua toiselle laitumelle ja palaavat loppukesästä.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki (tai mahdollisesti ensimmäinen vuosi ei-tuotannollisten investointien tuki ja jatkorahoitus perinnebiotooppien hoidon erityistuki).

58. Sammalojan suojavyöhykkeet, Punkaharju

Pihlajaveden Sammallahteen laskevan ojan varteen pellolle olisi hyvä perustaa suojavyöhykkeet. Suojavyöhykkeitä voi laiduntaa.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki.

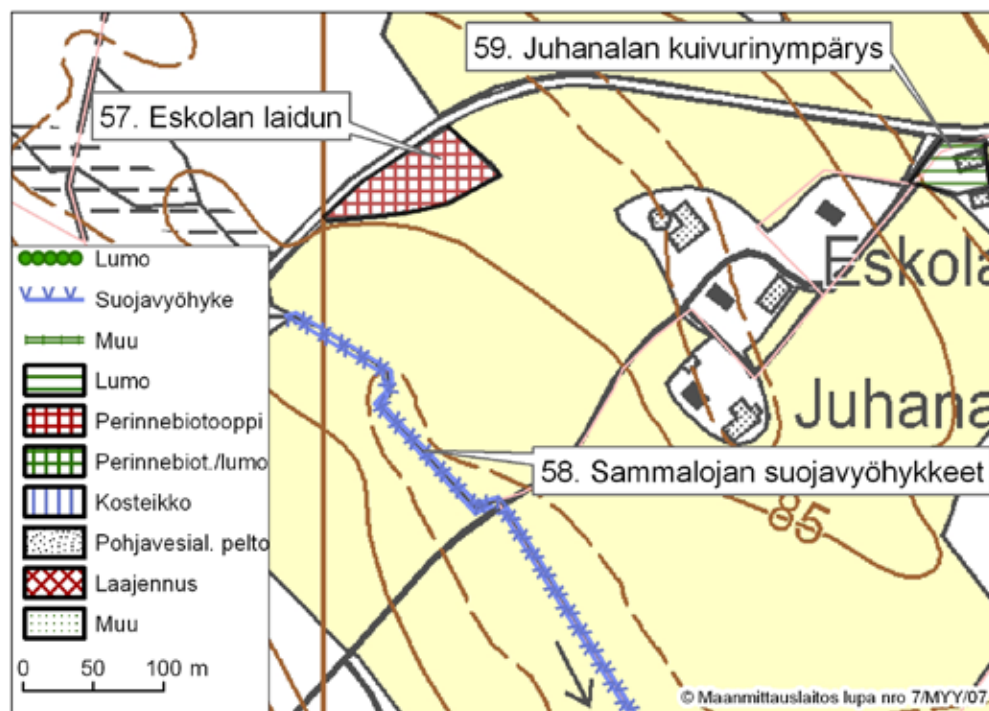
59. Juhanalan kuivurin ympärys, Punkaharju

Lahdenkylässä, maantien ja tilustien risteyksessä, näkyvällä paikalla kumpareen päällä, sijaitsee hyväkuntoinen kuivuri. Kuivurin ympärillä on niittykasvillisuutta ja puhaltimen puoleisella puolella runsaasti rikkalajistoa. Kuivurin takana kasvaa puurivi. Hoidettavaa aluetta voidaan tarvittaessa laajentaa pellon reunavyöhykkeelle, kuivurista kaakkoon.

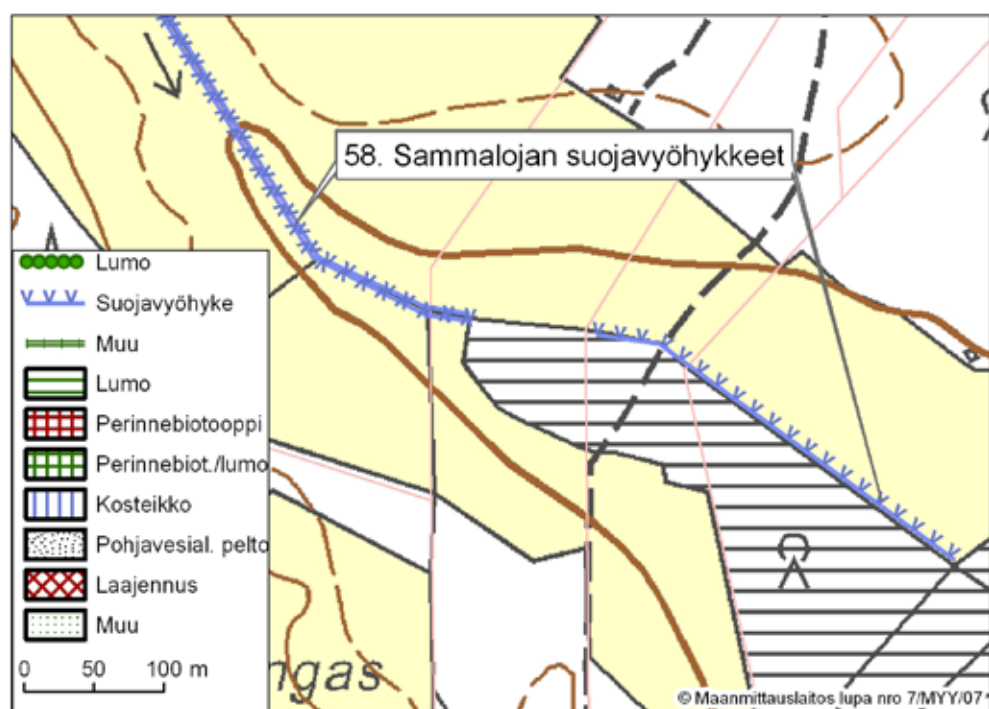
Arvoon vaikuttavat tekijät: Näkyvä sijainti maantien varressa.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain umpeenkasvun ja puusikoitumisen estämiseksi ja niittykasvillisuuden lisäämiseksi. Niitto myös puiden alta. Erityishuomio kiinnitetään puhaltimen luo rikkakasvien leviämisen estämiseksi. Puurivin harvennus tarvittaessa, jotta mahtuvat kasvamaan ja kehittymään kauniiksi maisemapuiksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

57. Eskolan laidun, Punkaharju
 58. Sammalojan suojavyöhykkeet, Punkaharju
 59. Juhanalan kuivurin ympärys, Punkaharju

58. Sammalojan suojavyöhykkeet, Punkaharju

60. Yrjölän metsälaidun, Punkaharju

Lahdenkylässä, maantien laidassa sijaitsee muodoltaan kapean kiilamainen pieni mäntymetsälaidun peltolaitumen yhteydessä. Laitumella on kookkaita mäntyjä, maa-kiviä ja heinävaltainen kasvillisuus.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti Kulennoisista Moinsalmeen johtavan maantien varressa.

Hoitosuositus: Laidunnus. Alueen laajentaminen mahdollisuuksien mukaan. Metsälaitumen aitaaminen erilleen pelloista olisi suotavaa, mutta alueen pienuudesta ja tilan laidunnuskäytännöistä johtuen hankalaa, sillä koko karja laiduntaa yhdessä ja eläimillä on vapaa pääsy pihatosta laitumille.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki tai perinnebiotooppien hoidon erityistuki. Mikäli aluetta päädytään laajentamaan, niin mahdollisesti ensimmäinen vuosi ei-tuotannollisten investointien tuki ja jatko-rahoitus perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

61. Yrjölän pellonreunat, Punkaharju

Lahdenkylässä, maantien ja Pihlajaveden pienen rantapellon välissä on maisema-kaistale, jonka kautta avautuu näkymiä järvelle. Myös pellon ja rannan välissä on kapea kaistale, jolla kasvaa melko niukkalajista entistä laidunniittyä sekä vesirajassa pajukkoa.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti maantien varressa.

Hoitosuositus: Pensaikoon raivaus maiseman avaamiseksi ja avoimuuden ylläpitämiseksi. Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu niittykasvillisuuden monipuolistamiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

62. Metsäsaareke Soijinjämentien varressa, Savonlinna

Nuorta sekapuustoa kasvava pieni metsäsaareke sijaitsee pellon keskellä, maantien varressa. Alueen tärkein ominaisuus on monilajinen, harvahko puusto. Alueesta kehittyy jatkossa sopivalla hoidolla maisemallisesti mukava yksityiskohta, jolla on merkitystä myös luonnon monimuotoisuudelle.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti maantien varressa.

Hoitosuositus: Vesikon raivaus pensoittumisen ja umpeenkasvun estämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

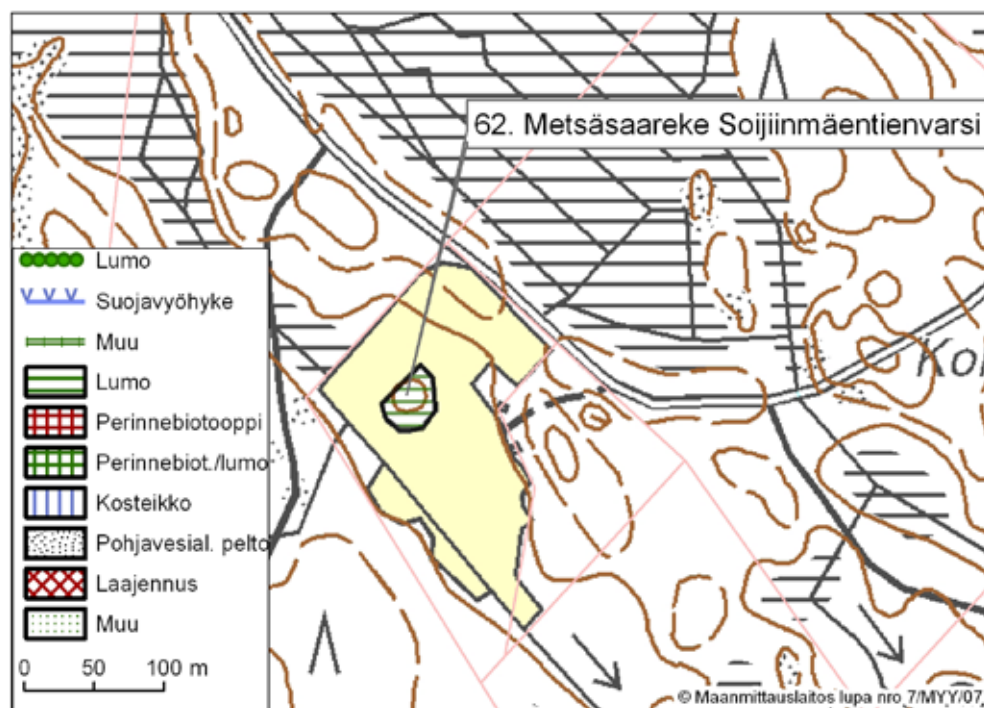

60. Yrjölän metsälaidun, Punkaharju

61. Yrjölän pellonreunat, Punkaharju

68. Pellonpään rantavyöhyke, Punkaharju

62. Metsäsaareke Soijimäentien varressa, Savonlinna

63. Peltolan haapasaareke, Punkaharju

Lahdenkylässä sijaitsevan laajan peltoaukean halki kulkee entinen Lahdenkylän kylätie, joka toimii nykyään Peltolan peltotienä. Vanhan tien varressa on useita maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kohteita, joista yksi on haapoja kasvava saareke. Haavikko muodostaa peltoaukealle maisemallisen kiintopisteen. Suurten ja pienempien haapojen joukossa kasvaa muutakin lehtipuustoa ja kuusia. Kasvillisuus on maitohorsman ja koiranputken luonnehtimaa korkeaa sekakasvustoa, lisäksi eteläreunan tiepientareella on matalaa niittykasvillisuutta. Useita kivenlohkareita.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Maisemallinen sijainti, monimuotoinen puusto.

Hoitosuositus: Pensaikon raivaus pusikoitumisen estämiseksi. Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu tienpientareella.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

64. Vanhan kylätien varsi Peltolassa, Punkaharju

Hiekkakankaalla kulkevan entisen kylätien, nykyisen Peltolan peltotien, varsilla molemmiin puolin on edustavaa monilajista ketoa. Pientareet avautuvat lounaaseen päin. Pellon puoleinen piennar on paahteisempi, lähes puuton. Yksittäisten mäntytien lisäksi pientareella kasvaa joitain katajia. Pientareen pohjoisosassa esiintyy ketokasvillisuuden lisäksi korkeakasvuisempaa, koiranputkivaltaista kasvillisuutta. Metsänpuoleisella pientareella on paikoin hiekkapaljastumia, paikoin piennar on ketokasvillisuuden peittämä.

Kohteen pohjoispäässä jää Peltolan ladon ja pellon väliin puustoinen saareke, jota luonnehtivat suuret haavat. Lisäksi kasvaa koivuja, kuusia, mäntyjä. Pensaskeroksessa on marjapensaita, muu aluskasvillisuus on korkeakasvuista yksipuolisen rehevöitynyttä sekakasvillisuutta.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monipuolinen kasvillisuus ja huomionarvoinen ketoneilikka, paahteinen elinympäristö. Kylätien vanhan linjauksen säilymisellä on paikallishistoriallista merkitystä. Myös maisemallista merkitystä. Puustosaarekkeen osalta monilajinen puusto ja pensaas.

Hoitosuositus: Pientareiden niitto ja poiskorjuu vuosittain. Katajat ja marjovat pensaas säästetään, muu nuori puusto ja pensaas pääasiassa poistetaan, kurturuusun leviäminen estetään. Puustosaarekkeella kasvillisuuden raivauksia vuosittain umpeenkasvun estämiseksi, marjovat pensaas säästetään.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

65. Peltolan suojavyöhykkeet, Punkaharju

Pihlajaveden Sammallahteen laskevan Sammalojan varressa sijaitsevat Peltolan tilan pellot. Suojavyöhykkeiden perustaminen ojan varteen olisi vesistön kannalta toivottavaa.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeiden perustamisen ja hoidon erityistuki.

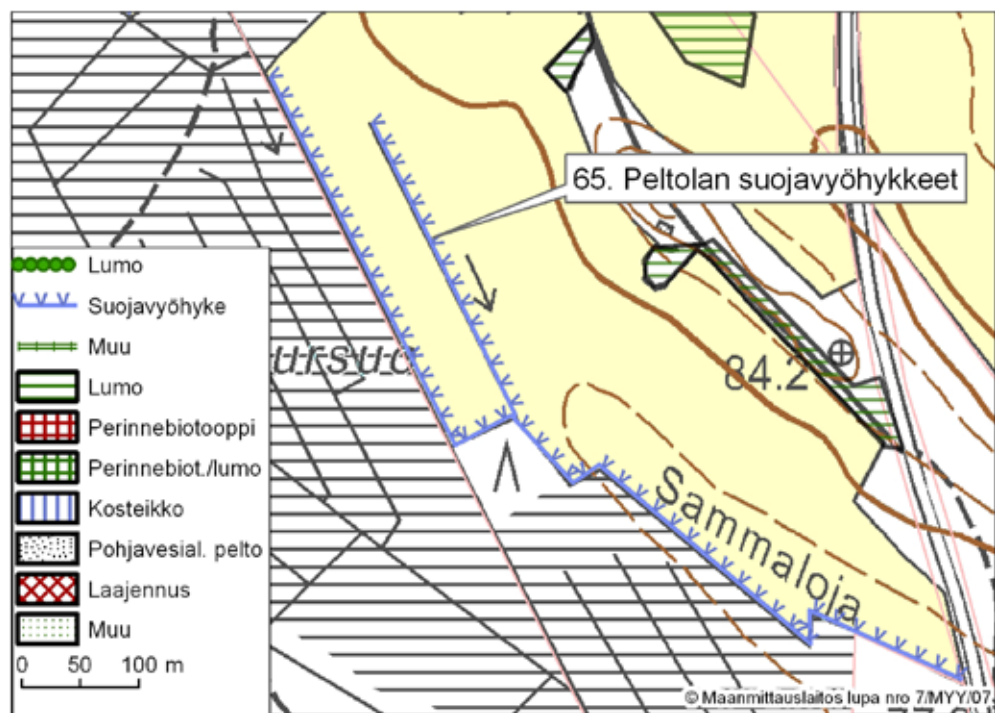
66. Peltolan kurkipelto, Punkaharju

Peltoalue, jolla suuret kurkiparvet levähtävät ja ruokailevat syksyisin. Pellolla on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Erityistuen kautta voi välttää kurkien aiheuttamat tulonmenetykset.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

63. Peltolan haapasaareke, Punkaharju
 64. Vanhan kylätien varsi Peltolassa, Punkaharju
 66. Peltolan kurkipelto, Punkaharju

65. Peltolan suojavyöhykkeet, Punkaharju

67. Metsäsaareke Päivälahden rantapellolla, Punkaharju

Saareke sijaitsee keskellä metsien ympäröimää peltoa. Sen keskellä on ennen ollut lato, joka on purettu. Kattopellit ovat vielä maassa. Saarekettä reunustavat haavat, pihlajat, koivut ja raidat. Keskellä on puuton alue, jossa lato ennen oli. Siinä kasvaa nyt rehevä, osin yksipuolinen kasvillisuus, kuten maitohorsma, mesiangervo ja lil-lukka.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monilajinen puusto

Hoitosuositus: Pensaiden ja tarvittaessa puuston harvennus monilajisuus säilyttäen. Kattopeltien ym. poisto.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

68. Pellonpään rantavyöhyke, Punkaharju

Pihlajaveden Kulennoislahden rannassa, Pellonpään tilalla on kapea koivuja kasvava vyöhyke rannan ja pellon välissä. Aluskasvillisuus on korkeakasvuista.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti maantien varressa.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden raivaus näkymien avaamiseksi ja umpeenkasvun estämiseksi.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

69. Pellonpään suojavyöhyke ja kosteikko, Punkaharju

Pellonpään tilan eteläpuolella sijaitsevalta pellolta Pihlajaveden Sammallahteen laskevassa ojassa vesi nousee usein pellolle asti. Pellon alalaidan veden vaivaamalla osilla olisi suojavyöhyke paikallaan. Ojan varteen, pellon alapuolelle voisi perustaa kosteikon.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeelle suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki. Kosteikolle ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa ja jatkossa monivaikutteisen kosteikon hoidon erityistuki.

70. Hievassuon suojavyöhykkeet ja kosteikko, Punkaharju

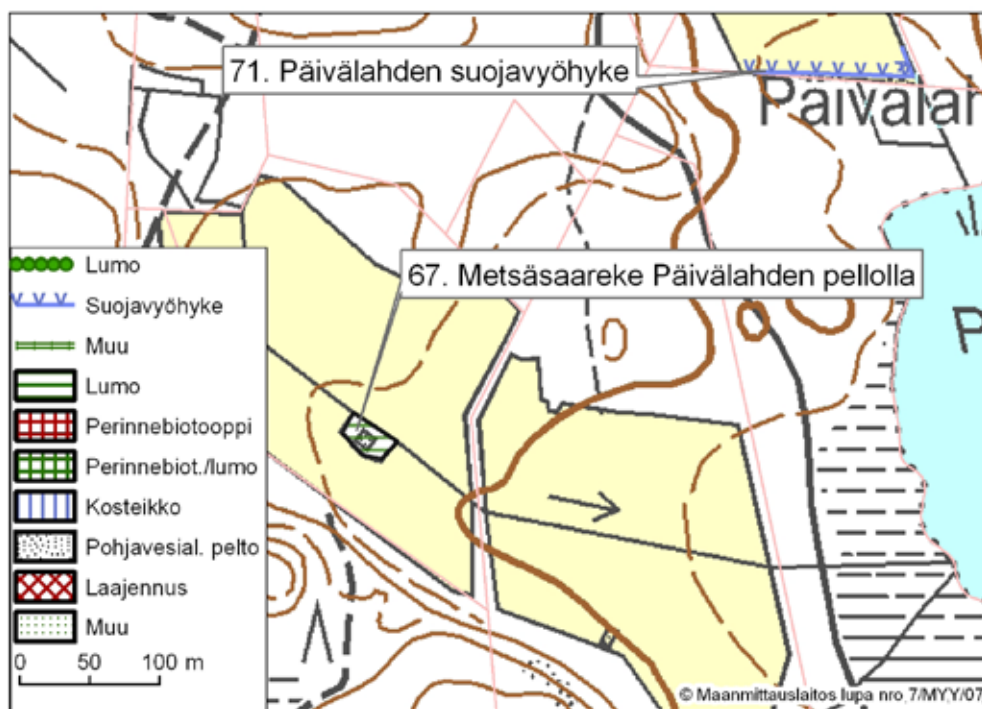
Hievassuolla sijaitsee pelto, joka on ajoittain tulvavesien vaivaama. Pellon ojat laskevat lopulta Sammallahteen. Pellolle, ojien varteen, olisi tarpeen perustaa suojavyöhykkeet. Pellon alapuolelle metsään, ojan varteen, voisi perustaa kosteikon.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeelle suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki. Kosteikolle ei-tuotannollisten investointien tuki perustamisvaiheessa ja jatkossa monivaikutteisen kosteikon hoidon erityistuki.

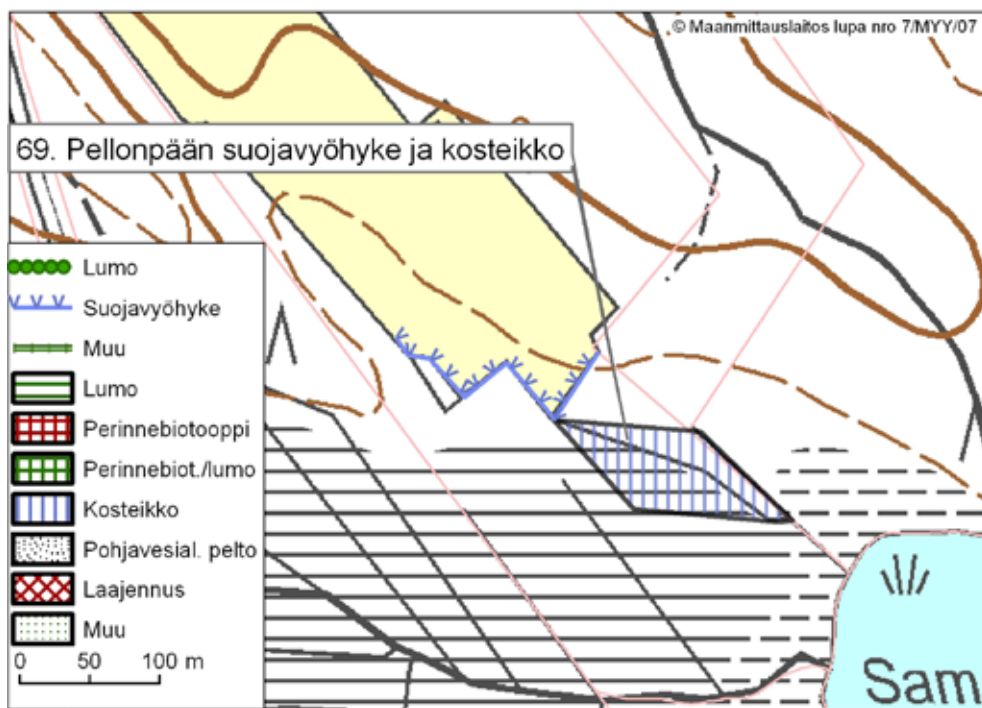
71. Päivälahden suojavyöhyke, Punkaharju

Pitkäpohjan tilan pelto sijaitsee Pihlajaveden Päivälahden tuntumassa. Pellon alareuna on vetinen, mikä aiheuttaa ongelmia viljelylle. Suojavyöhyke olisi tarpeellinen.

Rahoitusmuoto: Suojavyöhykkeen perustamisen ja hoidon erityistuki.

67. Metsäsaareke Päivälahden rantapellolla, Punkaharju
71. Päivälahden suojavyöhyke, Punkaharju

69. Pellonpään suojavyöhyke ja kosteikko, Punkaharju

72. Salmelan mäkituvan pihapiiri, Kerimäki (*)

Herttuansaassa, metsän keskellä, sijaitsee Salmelan tilan entinen mäkitupalaismökki pihapiireineen. 1800-luvulta peräisin oleva mökki seisoo asumattomana lounaaseen laskevan loivahkon rinteiden yläosassa. Pihapiirissä on lisäksi pieni aitta ja reunamilla ulkokäymälä sekä kivetty lähdekaivo puisen katoksen suojassa. Maakellarista on kuoppa jäljellä, navetasta ei sitäkään.

Pihalla kasvaa pari komeaa maisemamäntyä ja laiteilla on joitain koivuja. Pihan kasvillisuus on heinävaltaista niittyä, paras ketokasvillisuus sijaitsee niityn alalaidassa, pellon yläpuolella. Niitty on alkanut pensoittua umpeen.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Hyvin säilynyt historiallinen asuinpaikka. Niitykasvillisuus ja huomionarvoiset lajit kesämaitiainen, pölkkyruoho ja velholehti.

Hoitosuositus: Pensaiden raivaus aluksi ja tarvittaessa myöhemminkin. Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain koko pihapiiristä.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

73. Salmelan pellonreuna, Kerimäki

Herttuansaaren keskeisen peltoaukean reunassa sijaitseva Salmelan tilan pelto rajautuu komeiden maisemamäntysten ja lehtipuuston muodostamaan metsään. Matala kiviaita kulkee reunuksella koko matkalla, sen edustalla länsiosassa on hyvää niitykasvillisuutta, itäosassa kasvillisuus on rehevöityneempää.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti kylätien varressa. Maisemapuut, niitykasvillisuus ja huomionarvoinen kesämaitiainen.

Hoitosuositus: Nuoren puuston ja pensaiden raivaus, kaikki kiviaitaa varjostava lehtipuusto ja kuuset pois. Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

74. Salmelan rantaniitty, Kerimäki

Salmelan tilan venerannassa, Huutosalmen rannalla, on pienialainen kaistale avointa rantaniittyä. Niityn reunassa kasvaa yksi koivu ja yksi pihlaja. Toisinaan kokonaan veden alle jäävällä niityllä on monilajista ranta- ja luhtaniityn kasvillisuutta. Niitty on syntynyt aikanaan laidunnuksen seurauksena, minkä jälkeen sitä on niitetty kerran kesässä venerannan pitämiseksi avoimena. Rannassa on verkkokokoppi.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Harvinainen perinnebiotooppityyppi rantaniitty.

Hoitosuositus: Niitto ja poiskorjuu vuosittain. Rantaniittyä voisi mahdollisesti laajentaa verkkokokopilta eteenpäin.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

75. Salmelan kuusiala, Kerimäki

Komea, leikattu kuusiala reunustaa Salmelan pihapiiriä monessa kohdassa.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Maisemallisesti näkyvä sijainti.

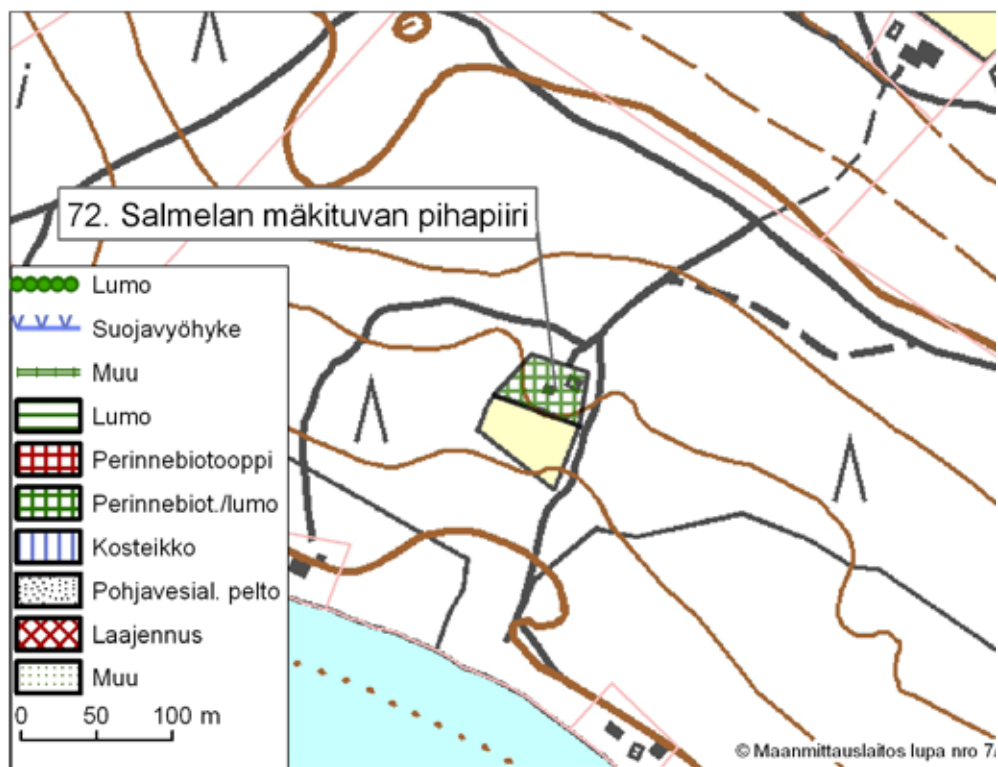
Hoitosuositus: Kuusialan leikkaus vuosittain.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

70. Hievassuon suojavyöhykkeet ja kosteikko, Punkaharju

72. Salmelan mäkituvan pihapiiri, Kerimäki (*)

76. Salmelan pellon kivireunukset, Kerimäki

Salmelan tilan lounaaseen avautuvaa rinnepeltoa reunustavat alareunassa ja toisella sivulla pelloilta kerätyistä kivistä kasatut kivirauniot. Kiviraunioita peittää korkeakasvuinen, vadelmavaltainen kasvusto, joukossa on myös niittyajistoa ja herukkapensaita. Jonkin verran kasvaa korkeampaa pensaikkoa ja nuorta puustoa, kuten tuomia, paatsamia ja raitoja.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Maisemallisesti näkyvä sijainti.

Hoitosuositus: Kasvillisuuden säännöllinen raivaus ja poiskorjuu umpeenkasvun estämiseksi ja niittykasvillisuuden lisäämiseksi. Herukat ja nuori puusto säästetään.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

77. Riienympärys Herttuansaaressa, Kerimäki

Entinen Salmelan komea rihi seisoo näkyvällä paikalla kylätien varressa, etelälounaaseen viettävän rinnepellon yläreunalla. Riien ympärillä kasvaa muutamia koivuja sekä melko monilajista niittykasvillisuutta, joka on kuitenkin paikoin yksipuolistunutta. Samaan kohteeseen liittyy Pajurannan tilan puolella puustoinen alue sekä pienialainen, paahteinen ketopiennar.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Sijainti kylätien varressa. Niittykasvillisuus, huomionarvoinen laji kesämaitiainen. Hyvin säilynyt, vanha rakennus.

Hoitosuositus: Aluksi pensaikon raivausta. Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu vuosittain.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki tai perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

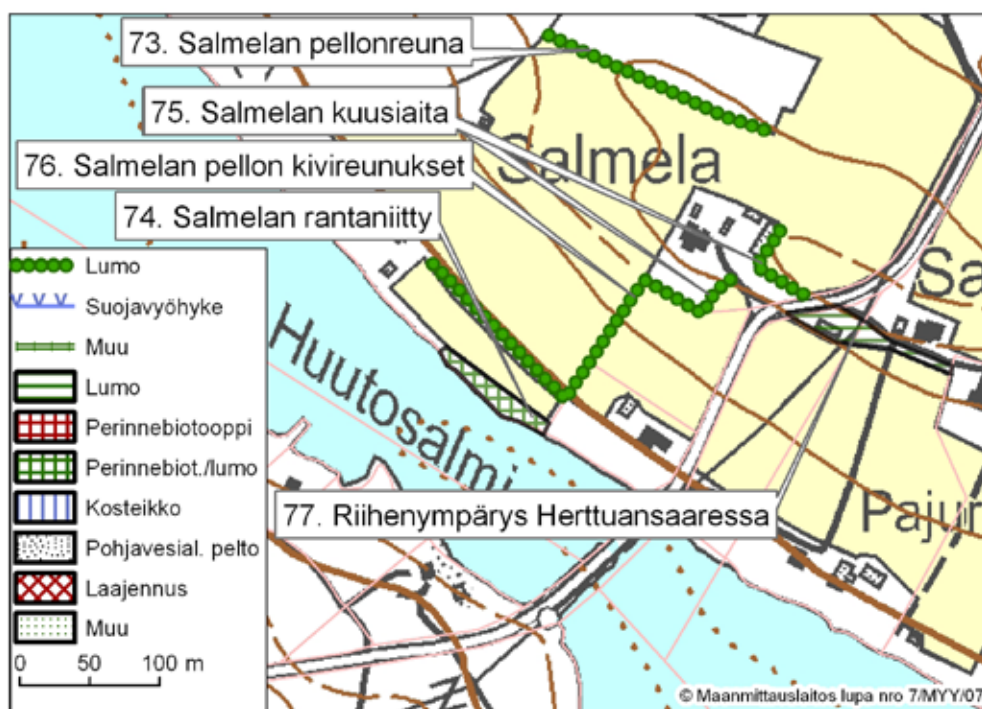
78. Saarelan pellonreuna, Kerimäki

Herttuansaaressa, peltoaukealla loivaa kumparepeltoa kiertää kaakkoon ja lounaaseen aukeava kivinen ja puustoinen reunus. Komeiden maisemamäntyjen ja isompien koivujen joukossa kasvaa matalampaa sekapuustoa. Pitkän reunuksen kasvillisuus on enimmäkseen korkekasvuista ja rehevää, mutta paikoin esiintyy matalakasvuisempia kohtia, koivujen alla ketomaisia kohtia, joissa kasvaa mm. ketoneilikkaa ja ruiskaunokkia. Pellon takana on vanhaa metsälaidunta, jonka kanssa muodostaa yhdessä hyvän kokonaisuuden. Pellolla narisi ruisrääkkä.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Huomionarvoiset kasvit ketoneilikka ja ruiskaunokki. Ruisrääkkä.

Hoitosuositus: Pensaiden raivaus ja puuston harvennus, säästetään marjovia lajeja. Maisemapuiden esille otto. Kasvillisuuden niitto ja poiskorjuu. Mikäli metsälaidun otetaan jälleen laidunkäyttöön, voi sen kohdalta harventaa reunuksen puustoa reilumminkin, jotta kasvillisuus saa valoa.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

73. Salmelan pellonreuna, Kerimäki
74. Salmelan rantaniitty, Kerimäki
75. Salmelan kuusialta, Kerimäki
76. Salmelan pellon kivireunukset, Kerimäki
77. Riihenympärys Herttuansaassa, Kerimäki

78. Saarelan pellonreuna, Kerimäki
79. Saarelan metsälaidun, Kerimäki
80. Saarelan peltoniitty, Kerimäki

79. Saarelan metsälaidun, Kerimäki

Herttuansaaressa, pellon vieressä, melko alavalla paikalla sijaitsee harvahkopuustoinen, koivuvaltainen metsälaidun. Laidunnuksen loppumisesta on lähes 20 vuotta, satunnaisesti laidunnettu joskus sen jälkeenkin, mutta alue on pysynyt melko avoimena. Nuoria mäntyjä ja pihlajia on noussut alueelle. Kasvillisuus on ruohovaltaista, luonteenomaista koivikolle.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Hyvärakenteinen metsälaidun.

Hoitosuositus: Laidunnus aloitetaan uudelleen. Puustoa voi hieman harventaa.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki.

80. Saarelan peltoniitty, Kerimäki

Metsän ja metsälaitumen välissä, loivassa rinteessä sijaitsee pienialainen, alava pelto. Viljelemättä olleelle pellolle on kehittynyt monipuolinen kasvillisuus. Pellon yläreunalla kasvillisuus on yksipuolisempaa ja heinävaltaista. Alareunalla, ojan tuntumassa kasvaa kostean suoniityn kasvillisuutta, mm. hiirenporrasta, rantaminttua, luhta- ja jokapaikansaraa sekä maariankämmeekkää. Jättipalsami on vallannut yhden kulmauksen ojan varresta.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Monilajinen suoniittykasvillisuus.

Hoitosuositus: Niitto ja poiskorjuu vuosittain. Jättipalsamin hävittäminen.

Rahoitusmuoto: Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

81. Mustalahden kaskimetsälaidun, Kerimäki

Hälvänsaaressa sijaitsevan Mustalahden tilan pihapiirin tuntumassa sijaitsee kahdesta osasta koostuva metsälaidunalue, jonka toinen osa on kaskimetsää. Metsälaidun ja viereinen pelto kaskettiin 1940-luvun lopulla, eli se lienee viimeisiä Etelä-Savossa poltettuja kaskia. Alueella laiduntavat nykyisin lampaat, sitä ennen 1980-luvulle asti alue oli lehmilaitumena. Laidunta rajaavat matalat ladotut kiviaidat osalla matkaa.

Kaskimetsän tiheä puusto on mäntyjä ja koivuja. Kasvillisuus on ilmeisesti karusta maaperästä ja tiheän puuston aiheuttamasta varjostuksesta johtuen harvaa ja heinävaltaista. Metsälaitumen toinen, pienempi osa sijaitsee kulmittain edelliseen ja on puustoltaan nuorempaa. Kasvillisuudessa on enemmän metsävarpuja.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Pitkään jatkunut laidunnus. Kaskimetsä.

Hoitosuositus: Laidunnus. Yhdistetään molemmat metsälaitumet samaan laidunlohkoon. Jos mahdollista, otetaan mukaan viereinen kapea peltoalue, joka jätetään viljelemättä, esim. vapaaehtoinen kesanto tai pysyvä laidun. Harvennetaan puustoa vähitellen.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki tai pellon yhteydessä luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

82. Mustalahden haka, Kerimäki

Herttuansaaren kylätien tuntumassa, pienellä kumpareella on pienialainen, hakamainen mäntymetsälaidun. Metsälaitumella kasvaa erikokoisia mäntyjä sekä muutamia koivuja ja katajia. Kumpareella on iso kivenlohkare sekä pienempiä kiviä kasoina. Kasvillisuus on heinä- ja ruohovaltaista, metsävarpuja ei juurikaan ole. Sitä laidunnetaan yhdessä peltolaitumen kanssa, mutta rehevöitymisen merkkejä ei ole. Aluetta laiduntavat lampaat, sitä ennen laidunsivat lehmät 1980-luvulle asti.

Arvoon vaikuttavat tekijät: Pitkään jatkunut laidunnus.

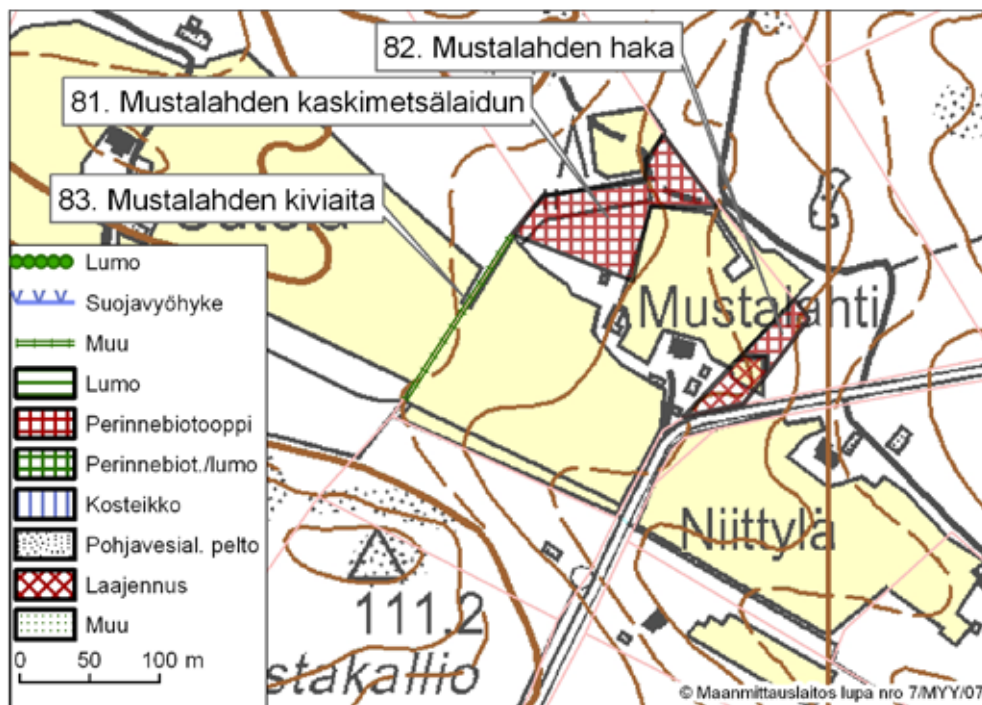
Hoitosuositus: Laidunnus. Puuston harvennus. Metsälaidun on melko pieni aidattavaksi peltolaitumesta erilleen, mutta jos ne pitää samassa laidunlohkossa, olisi hyvä jättää peltolaidun viljelemättä, esim. vapaaehtoinen kesanto tai pysyvä laidun. Alueesta tulee hyvä hakamaa, mikäli puustoa harvennetaan ja peltolaidun jätetään viljelemättä.

Metsälaitumen ja maantien välissä, naapurin puolella, on pieni metsikkö, jonka puustossa on merkkejä entisestä laidunnuksesta. Laajennus mahdollisesti tähän suuntaan.

Rahoitusmuoto: Perinnebiotooppien hoidon erityistuki tai pellon yhteydessä luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen erityistuki.

83. Mustalahden kiviaita, Kerimäki

Mustalahden ja naapuritilan rajalla sijaitseva ladottu kiviaita.

81. Mustalahden kaskimetsälaidun, Kerimäki

82. Mustalahden haka, Kerimäki

83. Mustalahden kiviaita, Kerimäki

7 Tiivistelmä

Suomalaisen maaseudun ominaispiirteet ovat syntyneet vuosisatojen kuluessa. Luonnonympäristöt ovat muotoutuneet ihmisen toiminnan seurauksena maatalousympäristöiksi. Maatalousympäristöt ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä.

Perinnebiotoopeilla, kuten niityillä ja hakamailla, elää suuri joukko uhanalaisia kasvi- ja eläinlajeja. Yli neljännes maamme uhanalaisista lajeista on perinneympäristöjen lajeja. Pellon ja metsän väliin jäävä puoliavoin reunavyöhyke ylläpitää monimuotoista eliölajistoa. Kiviaidat ja hirsiladot tarjoavat suojaa ja elinympäristöjä monille lajeille. Myös erilaiset kosteikot ovat monimuotoisia elinympäristöjä.

Perinteiset maatalousympäristöt ovat edelleen tärkeä osa maaseutumaisemaa, mutta maataloudessa tapahtuneiden muutosten seurauksena ne ovat vähitellen jääneet käytön ulkopuolella ja paikoin jopa hävinneet. Samoin on käynyt monille perinteisille maaseudun rakennuksille ja rakenteille.

Maaseutumaisema ja maaseudun luonto koetaan arvokkaiksi ja säilyttämisen arvoisiksi asioiksi. Yhteiskunta haluaa edistää niiden säilymistä mm. maatalouden ympäristötuen erityistukijärjestelmän kautta.

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelussa eli LUMO-yleissuunnittelussa on tavoitteena maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä luonnon ja vesistöjen tilan parantaminen. Maatiloilta etsitään erityistukikelpoisia kohteita, joilla on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Maanviljelijöitä halutaan kannustaa tekemään työtä maaseutuympäristön säilymisen puolesta ja hakemaan tälle työlle korvausta erityistukien muodossa. Myös viljelijöiden, viranomaisten ja neuvojen yhteistyötä halutaan tehostaa. LUMO-yleissuunnitelma on tarkoitettu viljelijöiden, viranomaisten ja neuvojen käyttöön erityistukihakemuksia ja esimerkiksi maatalan luonnon monimuotoisuuskartoitusta varten, sekä kaikille asiasta kiinnostuneille.

Tiedotus on tärkeä osa LUMO-yleissuunnittelua. Yhtenä tarkoituksena on nimenomaan lisätä maanviljelijöiden tietoa erityistuksista, jotta he osaavat tukia hakea. Erittäin suuri merkitys on tilakäyntien yhteydessä tapahtuvalla tiedonvälityksellä. Myös laajemmalle yleisölle halutaan välittää tietoa maatalouden ympäristön- ja luonnon-suojelumahdollisuuksista.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmakaudella 2007-2013 haettavista ympäristötuen erityistuksista LUMO-yleissuunnitteluun sisältyvät seuraavat erityistukityypit: luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen, perinnebiotooppien hoito, suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito, monivaikutteisen kosteikon hoito sekä pohjavesialueiden peltoviljely. Nämä kaikki vaativat hakemuksen lisäksi tarkemman suunnitelman.

Lisäksi vuoden 2008 alusta lähtien on mahdollista hakea ei-tuotannollisten investointien tukea koskien perinnebiotooppien alkukunnostusta ja aitaamista sekä kosteikkojen perustamista. Näidenkin kohteiden jatkohoito tapahtuu erityistukien kautta. Perinnebiotooppien ja monivaikutteisen kosteikon osalta erityistukien ja ei-tuotannollisten investointitukien hakijana voi aktiiviviljelijän lisäksi olla rekisteröity yhdistys.

LUMO-yleissuunnitelma tehdään yhdelle rajatulle alueelle kerrallaan, vuonna 2007 Puruveden länsipuoliselle alueelle Kerimäellä ja Punkaharjulla. Työtä on ollut ohjaamassa ohjausryhmä, johon kutsuttiin alueellisten tuottaja- ja neuvontaorganisaatioiden edustajat, kuntien ja valtion maaseutuviranomaiset, paikallisen maatalousväestön edustaja sekä suunnittelutyön käytännössä hoitavan valtion alueellisen ympäristökeskuksen edustajat.

KIRJALLISUUS

- Hentinen Teemu 2007: Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus Juvan Hatsolassa, Maivalassa ja Kuosmalassa. Etelä-Savon ympäristökeskuksen raportteja 2/2007. Etelä-Savon ympäristökeskus.
- Hentinen Teemu 2006: Puruveden Jouhenjoen ja Lautalahden valuma-alueiden kuormitus selvitys ja hoitosuunnitelma. Etelä-Savon ympäristökeskuksen moniste 66.
- Hänninen-Valjakka Kirsi 1998: Etelä-Savon perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 87. Etelä-Savon kirjapaino Oy.
- Maa- ja metsätalousministeriön oppaat maatalouden ympäristötuesta 2007:
- Maatilan luonnon monimuotoisuuskartoitus.
- Maa- ja metsätalousministeriön oppaat maatalouden ympäristötuen erityistuista 2007:
- Luonnon ja maiseman monimuotoisuus, Perinnebiotoopit.
  - Monivaikutteisen kosteikon hoito.
  - Pohjavesialueiden peltoviljely.
  - Suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito.
- Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluopas. Suomen ympäristö 591. Ympäristöministeriö 2002.
- Pohjannoro Lauri 1978: Kerimäen kirkon vaiheilta. Savonlinnan Kirjapaino Oy.
- Pohjannoro Lauri 1990: Vanhan Kerimäen historia 2. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Puustinen Markku ym. 2007: Maatalouden monivaikutteisten kosteikkojen suunnittelu ja mitoitus. Suomen ympäristö 21/2007. Suomen ympäristökeskus.
- Vanhan Kerimäen historia 1:2, erillisartikkelit. Gummerus Kirjapaino Oy 1998.

YHTEYSTIETOJA

Etelä-Savon ympäristökeskus
Jääkärintie 14
50100 Mikkeli
p. 020 490 106
www.ymparisto.fi/esa

ProAgria Etelä-Savo ry
Mikonkatu 5
50100 Mikkeli
p. 020 747 3550
www.proagria.fi/etela-savo

Etelä-Savon TE-keskus
Mikonkatu 5
50100 Mikkeli
p. 010 602 4000
www.te-keskus.fi/etela-savo

LIITE I

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden sanastoa:

Aho = Kaskimaille syntynyt niitty.

Haka, hakamaa = Harvapuustoinen luonnonlaidun, jonka kasvillisuus on pääasiassa niittylajistoa, joukossa voi olla myös metsälajistoa.

Kaski = Metsästä raivaamalla ja polttamalla muodostettu viljelysalue.

Keto = Kuiva tai kuivahko niitty.

Luonnon monimuotoisuus = Kaikkien eliölajien - eläimet, kasvit, sienet, mikro-organismit - sekä niiden elinympäristöjen monimuotoisuus.

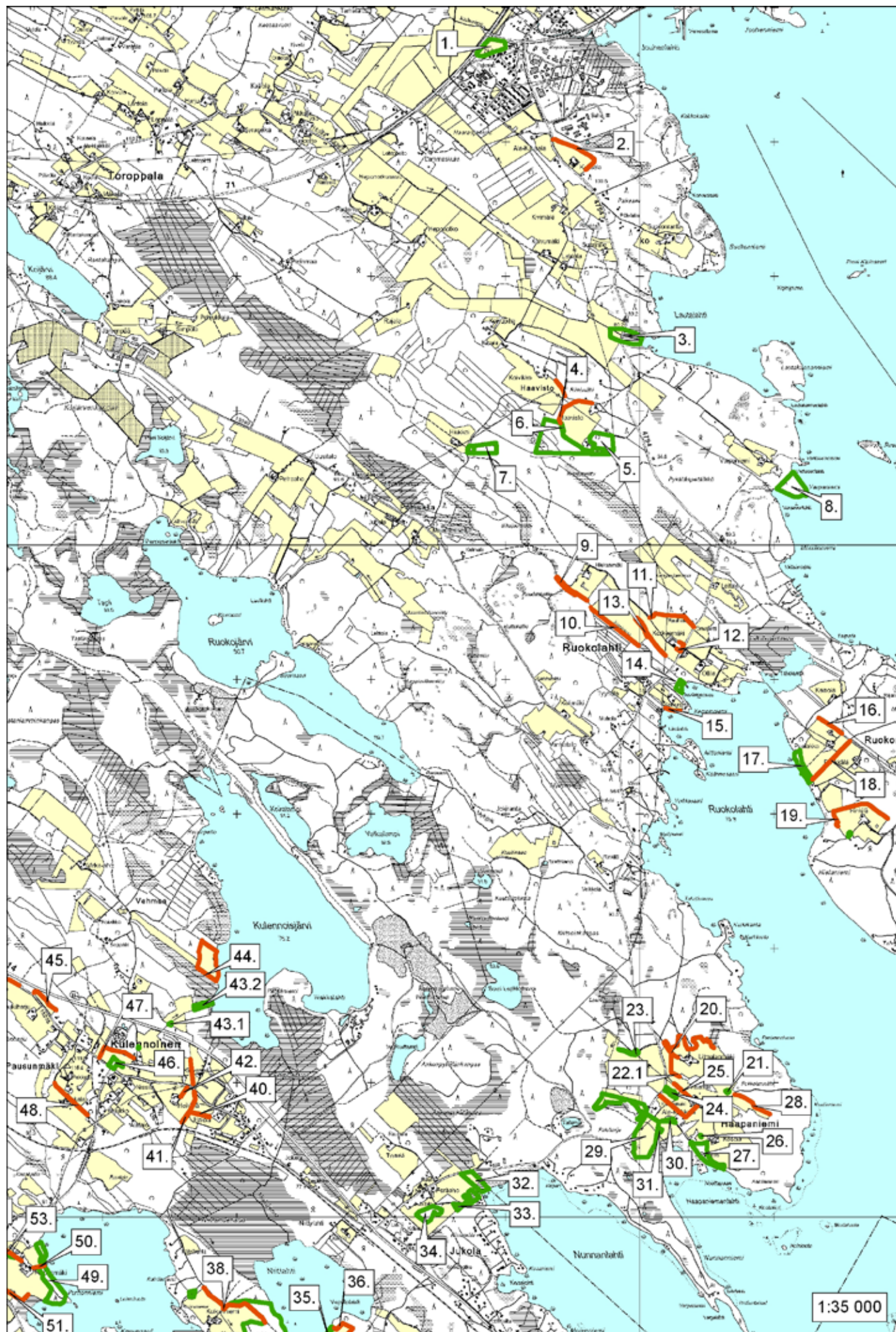
Metsälaidun = Laidunnettu metsä, jossa laidunnuksen jäljet selvästi nähtävissä. Kasvillisuus on enimmäkseen metsälajistoa, joukossa voi olla myös niittylajistoa.

Niitty = Puuton tai hyvin vähäpuustoinen, luonnonvaraista heinä- ja ruohokasvillisuutta kasvava alue, jota hoidetaan niittämällä tai laiduntamalla.

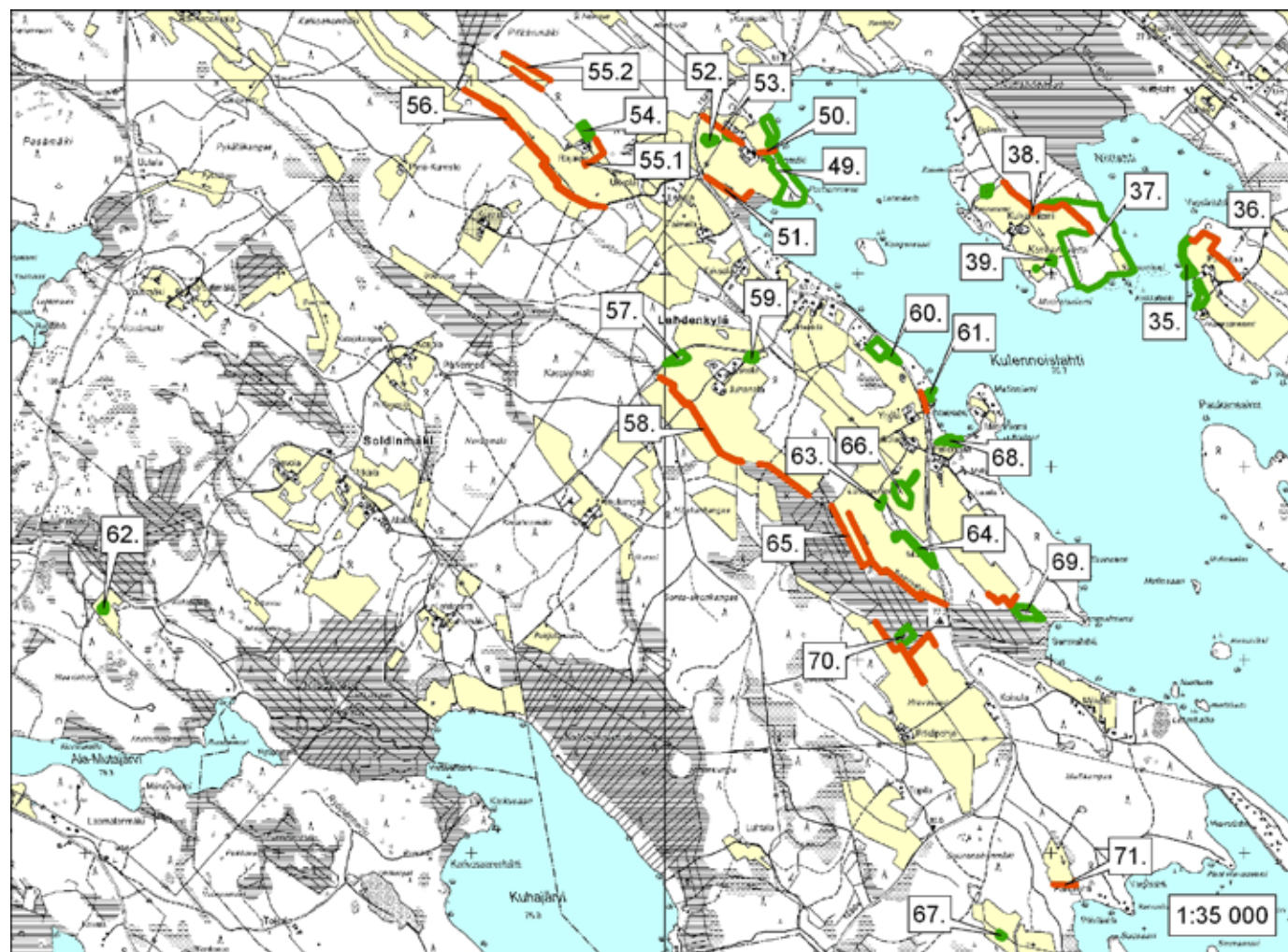
Perinnebiotooppi = Laidunnuksen tai niiton seurauksena syntynyt perinteisen maatalouden elinympäristö. Perinnebiotooppeja ei kylvetä, muokata eikä lannoiteta. Perinnebiotooppeja ovat erilaiset niityt, hakamaat ja metsälaitumet.

Perinnemaisema = Perinteisen maankäytön synnyttämä maaseudun maisema, johon kuuluvat myös rakennukset.

Reunavyöhyke = kahden erilaisen elinympäristön rajalle syntynyt alue, joka voi sisältää piirteitä molemmista elinympäristöistä ja on siksi tärkeä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Esimerkiksi pellon ja metsän, pellon ja rannan väliset reunavyöhykkeet. Reunavyöhykkeet voivat olla avoimia, puoliavoimia tai puustoisia.

KUVAILELEHTI

Julkaisija	Etelä-Savon ympäristökeskus			Julkaisu-aika
				Tammikuu 2008
Tekijä	Saara Ryhänen			
Julkaisun nimi	Puruveden länsipuolisten maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus Kerimäellä ja Punkaharjulla			
Julkaisusarjan nimi ja numero	Etelä-Savon ympäristökeskuksen raportteja 1/2008			
Julkaisun teema				
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut				
Tiivistelmä	<p>Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelussa eli LUMO-yleissuunnittelussa on tavoitteena maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä luonnon ja vesistöjen tilan parantaminen. Maatiloilta etsitään erityistukikelpoisia kohteita, joilla on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Maanviljelijöitä halutaan kannustaa tekemään työtä maaseutuympäristön säilymisen puolesta ja hakemaan tälle työlle korvausta erityistukien muodossa.</p> <p>LUMO-yleissuunnitteluun sisältyvät seuraavat erityistukityypit: luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen, perinnebiotooppien hoito, suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito, monivaikutteisen kosteikon hoito sekä pohjavesialueiden peltoviljely. Nämä kaikki vaativat hakemuksen lisäksi tarkemman suunnitelman.</p> <p>LUMO-yleissuunnitelma tehdään yhdelle rajatulle alueelle kerrallaan, vuonna 2007 Puruveden länsipuoliselle alueelle Kerimäellä ja Punkaharjulla.</p>			
Asiasanat	Etelä-Savo, Kerimäki, Punkaharju, Puruvesi, maatalous, erityistuet, luonnon monimuotoisuus, perinnebiotooppi, LUMO			
Rahoittaja/toimeksiantaja	Etelä-Savon ympäristökeskus			
	ISBN (nid.)	ISBN 978-952-11-2989-6 (PDF)	ISSN (pain.)	ISSN 1796-184X (verkkoj.)
	Sivuja 79	Kieli Suomi	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta (sis.alv 8 %)
Julkaisun myynti/ jakaja	Etelä-Savon ympäristökeskus			
Julkaisun kustantaja	Etelä-Savon ympäristökeskus			
Painopaikka ja -aika				

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelun eli LUMO-yleissuunnittelun tavoitteena on maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä luonnon ja vesistöjen tilan parantaminen. Maatiloilta etsitään erityistukikelpoisia kohteita, joilla on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle. Maanviljelijöitä halutaan kannustaa tekemään työtä maaseutuympäristön säilymisen puolesta ja hakemaan tälle työlle korvausta erityistukien muodossa. LUMO-yleissuunnitelma tehdään yhdelle rajatulle alueelle kerrallaan, vuonna 2007 Puruveden länsipuoliselle alueelle Kerimäellä ja Punkaharjulla.

ETELÄ-SAVON
YMPÄRISTÖKESKUS